

DANSK SELSKAB FOR TIBETANSK KULTUR

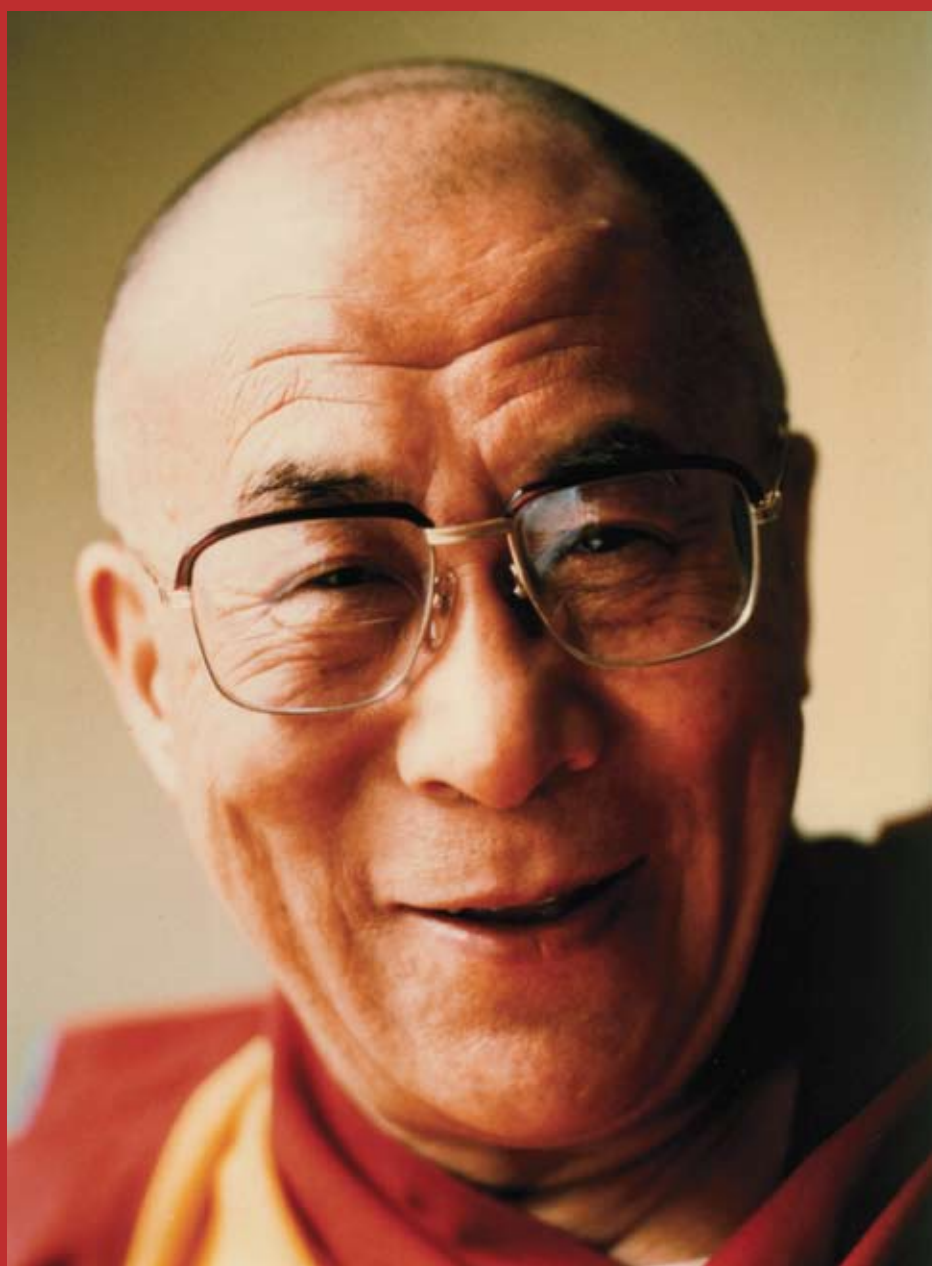
TIBET

NUMMER 74

ÅRGANG 24

FORÅR/SOMMER 2009

HH Dalai Lama i København 30.-31. maj
Woese – en tibetansk poet
Buddhismens mangfoldighed
Tibetansk astrologi

Indhold

HH Dalai Lamas besøg i København	3
Woese: Nyskabende tibetansk poet, forfatter og kritiker	5
Serie: Buddhismens mangfoldighed	
2. Mahayana-buddhisme	9
Referat fra generalforsamling	16
Nyt om projekter	17
Nyt fra bestyrelsen	19
Tibetansk astrologi	20
Nye bøger	24
Nye film	26
Thangkamaleren Gega Lama	27

NB ! NB ! NB !

Har du husket at betale kontingent?

Det er meget billigt at være medlem af Dansk Selskab for Tibetansk Kultur! Husk at betale dit kontingent for 2008, hvis det ikke allerede er gjort. Tak for din støtte! Den gavner tibetanerne. Se under kontingent.

Gavebidrag til DSTK kan trækkes fra i skat – se side 19

DSTK modtager med glæde gavebidrag fra medlemmer – det vil gå til arrangementer, projekter og trykning af medlemsblad.

Meld adresseændring – det sparer os både for tid og penge

Hvis du ønsker at opsiges dit medlemskab, så vær venlig at sende os en e-mail.

Nyhedsbrev via e-mail

Husk at efterårets nyhedsbrev vil blive udsendt via e-mail.

Du får informationerne hurtigere, og selskabet sparer porto.

Tak til alle jer, som allerede har sendt oplysninger om e-mail til os! Men vi mangler stadig mange endnu.

Send din mailadresse til info@dstk.dk – skriv blot dit navn og eventuelt medlemsnummer i emnelinjen.

NB: Medlemmer, som ingen mail-adresse har, vil få tilsendt nyhedsbrevet med posten.

SEKRETARIAT FOR DSTK

Ryesgade 90 A, 2100 København Ø, telefon 35 26 79 26, info@dstk.dk

Åbent: Onsdag fra 17.00-19.00.

WWW.DSTK.DK

Indeholder information om DSTKs virke, arrangementer, artikler om Tibet og tibetansk kultur og en selvstændig internetside: „Kvinder og tibetansk buddhisme i eksil“.

KONTINGENT

200 kr. for enkelt medlemskab. 300 kr. for to medlemskaber fra samme husstand. 100 kr. for sponsorer. 500 kr. for et firmakontingent. Kontingentet betaler bl.a. for tryk og forsendelse af „Tibet“. Giro nr. 3 42 87 88 – reg. nr. 1551.

BIDRAG TIL SPONSORSHIPS OG PROJEKTER

Kan indsættes på giro: 9 67 08 90 – reg. nr. 1551.

GAVER TIL DSTK

Kan indsættes på giro: 3 42 87 88 – reg. nr. 1551.

TEKSTBIDRAG TIL BLADET

Modtages gerne. Kontakt redaktionen på tibet@live.dk, hvis du vil bidrage med en tekst. Vi gør opmærksom på, at red. ikke påtager sig ansvar for holdninger, som bidragyderne måtte fremlægge i artiklerne.

ANNONCERING I „TIBET“

Kontakt redaktionen for mere information om priser og opsætning, eller klik ind på www.dstk.dk/blad.html. Bestyrelsen lægger vægt på, at annoncerens indhold har relation til bladets indhold og ikke er i konflikt med DSTKs virke.

REDAKTION

Ansv. redaktør: Franz Nitschke, redaktionens mail/kontakt-adresse: tibet@live.dk

Layout: Ellen Margrethe Hjelholt

Forsidefoto: Tibet Charity

BESTYRELSE I DSTK

Pernille Fogh Christensen (formand), Franz Nitschke (næstformand), Jonna Rives (kasserer), Wangdi Gyaljen, Ellen Bangsbo, Susanne Moe (suppleant), Lisbeth Agerup (suppleant).

ISSN: 1397-9248

Refleksion over HH Dalai Lamas besøg i København 30-31 maj 2009

Billedtekst billedtekst billedtekst –
Billedtekst billedtekst billedtekst Billed-
tekst billedtekst billedtekst –
Billedtekst billedtekst billedtekst

Af: Lakha Lama

Tibet Charity har inviteret HH Dalai Lama til København til maj, hvor han vil tale om „Mindfulness baseret på Kærlighed og Medfølelse“ og „Peace through Inner Peace“. Jeg er meget taknemmelig for at dette er muligt, fordi vi alle har brug for og gavn af at høre HH Dalai Lamas budskab i disse år.

Vi synes i disse tider at være meget domineret af disharmoniske tanker om krig, konflikter og økonomisk krise. På grund af disse forhold oplever mange mennesker bekymringer, frygt og får en tendens til at opdele deres verdensopfattelse i sort/hvid. Disse faktorer og tendenser blokerer for vores basale evne til åndsnærvær (Mindfulness) og udvikling af vores indre værdier.

I forhold til værdier er der ydre værdier og indre værdier. Ydre værdier er forbundet med vores menneskelige begær og grådighed, som forbinder sig til materielle og finansielle ambitioner. Så længe vi følger denne ambition bliver vi blinde over for vores grundlæggende evne til åndsnærvær. Ifølge den buddhistiske filosofi er basale værdier som

gavmildhed og etik meget vigtige. Disse værdier resulterer i en gavnlig cirkulation i forhold til vores liv og den måde vi respekteres på af andre. Disse værdier, gavmildhed og etik, er ikke grundlæggende forbundet med materielle og finansielle værdier. I år har jeg været i eksil i 50 år. Det samme gælder for HH Dalai Lama og mange andre tibetanere. De erfaringer, som jeg har gjort mig gennem de sidste 50 år i eksil er, at det er de indre værdier, jeg skal værne om uanset hvad. Det er princippet om ikke-vold, der skal værnes om og praktiseres, hvilket også er HH Dalai Lamas grundlæggende budskab til verden. Jeg respekterer det kinesiske folk, som jeg oplever som fantastiske mennesker.

Jeg oplever også en forskel mellem

det kinesiske folk og de kinesiske ledere og mener ikke, man kan sætte lighedstegn mellem på den ene side den politik, der bliver ført af Kinas ledere og på den anden side det kinesiske folk. Der er forskel i den måde vi mennesker opfatter omstændighederne på, og disse forskelle er ganske mange. Forskelle i meninger, forskelle i måder at handle på og forskel i perspektiv. Men forskelle betyder ikke, at man er imod hinanden. Derimod kan man ved at sætte forskelle sammen skabe grundlag for et udvidet perspektiv og en fælles forståelse - om ikke andet så af, at der er forskelle. Et vilkår i verden er, at der er forskelle, men hvis vi gør et problem ud af det, kan vi ikke eksistere.

Vores tid synes også domineret af voldelige tendenser både på det individuelle plan, på samfundsplan og globalt. Vold foregår ikke kun på det ydre plan. Vi har også en indre voldelig verden.

For nogen giver det mening, at man gennem vold kan skabe fred og en løsning på Kina-Tibet situationen. Men der er også en anden metode, som baserer sig på ikke-vold. Da jeg følger Buddhas vejledninger og HH Dalai Lamas budskab, holder jeg mig til den ikke-voldelige metode ved at anerkende

menneskers forskellige meninger, metoder og perspektiv. Denne metode har i alle årene hjulpet mig til ikke at falde ind i følelser af had og bebrejdelse. Jeg hader hverken det kinesiske folk eller deres ledere, men ønsker dem derimod det bedste og tænder tit et lys for deres lykke. Dette er frihed - frihed fra at hade eller frihed til at leve med forskelle. Ved at være åndsnærværende, kan vi hver især reducere vores indre voldelige verden og på den måde også hjælpe med at reducere volden i den ydre verden. Derved opnår vi alle mere naturlig harmoni.

Tibet Charity's intention med at invitere HH Dalai Lama til Danmark dette år i maj er, at øge fokus og at handle i forhold til princippet om ikke-vold. Da HH Dalai Lama var nødt til at flygte fra Tibet kunne man se på dette fra to perspektiver. I det negative perspektiv var det sørgeligt, at han måtte flygte, men i det positive perspektiv er det glædeligt, at han blev kendt i hele verden for sin dybtfølte fortale og tro på princippet om ikke-vold. Denne nutidige Dalai Lama er den første, som er blevet kendt i verden som et symbol på ikke-vold og dette er en gave for os alle. Han er en inspiration for de grundlæggende værdier, som alle mennesker be-

sidder. Disse værdier vil række langt ud over en 50 års periode og i fremtiden fortsat inspirere mennesker til at følge princippet om ikke-vold.

Jeg har en stærk tillid til, at alle mennesker kan finde inspiration og viljestyrke til at reducere deres bekymringer, udvikle deres indre værdier og leve ud fra princippet om ikke-vold ved at høre HH Dalai Lamas filosofi om ikke-vold igennem 'Mindfulness baseret på Kærlighed og Medfølelse'. Formålet med at invitere HH Dalai Lama er ikke for Tibet Charity's skyld men for at alle mennesker kan lade sig inspirere af HH Dalai Lamas budskab som grundlæggende er, undlad at bekymre dig og giv aldrig op; hold din vilje stærk og voks i takt med din viljestyrke; følg altid den ikke-voldelige vej.

Billetter til HH Dalai Lamas seminar Mindfulness baseret på Kærlighed og Medfølelse 30.-31. maj kan fortsat købes via billetnet – www.billetnet.dk. Billettesalget til foredrag og workshop med Matthieu Richard og Lakha Lama 29. maj er startet via billetnet – www.billetnet.dk. For mere information om HH Dalai Lamas besøg i København henvises til www.dalailama.dk

TARAB TULKU XI

En tibetansk lama i Danmark

Af Jeannie Andersen og Anne-Sophie Bernstorff

Bogen udkommer den 26. maj 2009
En utraditionel biografi, der levendegør den tibetanske kultur og filosofi med udgangspunkt i Tarab Tulkus personlige historie.

Læs mere om bogen – www.tranquebar.net

Bogcafe i Tranquebar Borgergade 14, Kbh

Torsdag den 4. juni kl. 18.30-19.45

Jeannie Andersen og Anne-Sophie Bernstorff fra Dansk Selskab for Tibetansk Kultur og Lene Handberg, som viderefører Tarab Tulkus undervisning i Unity in Duality – Tendrel, vil give et spændende indblik i en tibetansk lamas liv og filosofi.

Woeser: Nyskabende tibetansk poet, forfatter og kritiker

*Af Ellen Bangsbo, medlem af bestyrelsen,
Digte oversat fra engelsk til dansk af Ellen Bangsbo*

I 2007 blev Woeser tildelt prisen „Ytringsfrihedspris“ fra Den Norske Forfatterforening (DnF) i en „anerkendelse af hendes store indsats og arbejde for ytringsfrihed, at hun har mod til at udgive sine bøger, selvom de har et indhold der betragtes som kontroversielt af

de kinesiske myndigheder. Samtidig har hun kæmpet for ytringsfrihed gennem sine artikler og forskellige blog, hvor hun også skriver om den kinesiske undertrykkelse og koloniseringen af Tibet. Den Norske Forfatterforening værdsætter, at Woeser tilhører en generation af bloggerne i Kina, som udfordrer statsmonopolet på information gennem Internettet“ (DnF 2007). Hendes mand, den kinesiske forfatter og Tibet ekspert Wang Lixiong, rejste til Oslo og modtog prisen på Woeser's vegne, eftersom hun ikke har tilladelse til at få et pas af de kinesiske myndigheder.

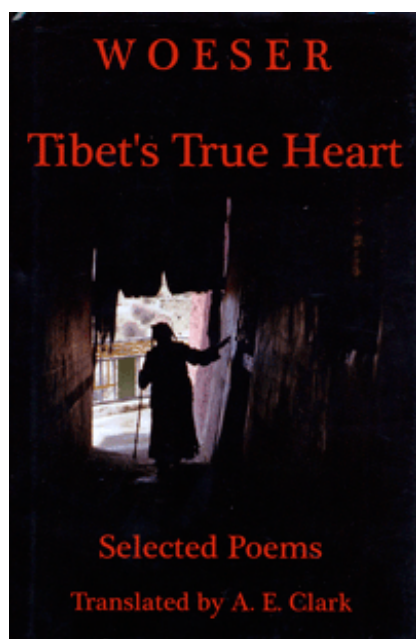
Woeser er blevet en af Tibet største personligheder. Tsering Woeser (kin. *Wei Se*) blev født i Lhasa, Tibet i 1966. Hendes far, halv kineser og tibetaner, havde en post i den kinesiske hær, og da Woeser var 4 år gammel blev hendes far forflyttet til Derge i Kham regionen, den vestlige del af Sichuan provinsen. Woeser har derfor gået i kinesiske skoler, og har som voksen selv skullet lære tibetansk.

Woeser er uddannet i Kinesisk Litteratur (1988) på South-West University for Nationalities i Chengdu. Hun arbejdede som reporter for bladet Ganzi Daily i Kardze og senere i Lhasa (1990) som redaktør på det kinesisk sproget tidsskrift „Tibetan Literature“ (kin. *Xizang Wenxue*), hvor hun bl.a. pub-

Billedtekst billedtekst

licererede tekster skrevet af kinesiske og tibetanske forfattere, som ikke kunne publicere deres arbejder andre steder pga. såkaldt „sensitivt indhold“. Under sit ophold i Lhasa blev hun introduceret til og dybt grebet af tibetansk buddhisme, en inspiration der er tydelig i hendes efterfølgende arbejder. Som poet blev hendes litterære produktion umiddelbart accepteret af myndighederne. Hendes første bog „Til Tibet“ (kin. *Xizang Zai Shang*) er en digtsamling, udgivet i 1999 af Qinghai People's Publishing House. Senere begyndte hun i sine udgivelser at benytte stærke metaforer om tibetansk kultur og buddhisme, hun skrev direkte om tibetanernes dybe respekt til Dalai Lama, samt kritiske kommentarer om social-økonomiske politiske forhold og religionsundertrykkelse i Tibet (TAR). For ek-

Woeser: Tibet's True Heart. Selected poems.

Translated by A. E. Clark.

*Ragged Banner Press. Dobbs Ferry.
2008.*

ISBN – 13: 978-0-9816989-0-8

Hb. 136 pp.

Bogen indeholder 42 digte skrevet over en periode af 20 år (1988-2007).

Som du fortjener det!

*Knive, vi kender, omgiver os som en skov.
Men se, fra alle knives æg drypper den sødeste honning.
Kan ikke lade være med at stikke tungen ud for at slikke...
Mmm, sikken lækker honning! Tag et slik til, et til, og et til...
Av, min tunge! Hvad skete der med vores tunger?
Hvordan blev de skåret af?*

3. oktober 2007, Beijing

sempel er digtet „Tibets hemmelighed“ (2004) udgivet i „Tibet’s True Heart“ dedikeret til Tenzin Delek Rinpoche, Bangri Rinpoche og Lobsang Tenzin, som alle er i fængsel. Bogen „Noter om Tibet“ (kin. *Xizang Bijì*) blev publiceret i 2003 af Huacheng Publishing House i Guangzhou, Guangdong provinsen, og hun har tilsyneladende været opmærksom på bogens følsomme indhold, siden hun valgte at publicere udenfor Tibet (TAR). Bogen undgik da heller ikke censorernes skarpe øjne og blev hurtigt forbudt af myndighederne i Tibet (TAR). Woeseer blev pålagt „gennuddannelse“ (kin. *Sixiang jiaoyu*) samt testen (kin. *Guoguan*), hvor hun skulle frasige sig troen på buddhisme og respekt for Dalai Lama samt garantere, at hun fremover kun ville skrive om Tibet i overensstemmelse med officielle direktiver. Dette følte Woeseer sig ikke i stand til, og hun valgte derfor i 2003 frivilligt at forlade Tibet (TAR) og flytte til Beijing. Under urolighederne i Lhasa og de tilstødende tibetanske amter i foråret 2008 blev Woeseer og hendes mand Wang Lixiong holdt i husarrest og pålagt forbud mod at udtale sig til medierne.

De fleste af Woeseer’s tidligere bøger er forbudt i Kina, og hun har ikke længere tilladelse til at publicere sine arbejder. Woeseer lod sig ikke stoppe – i 2005 begyndte hun at blogge, men hen-

des blog blev gentagne gange hacket, og efter hun havde vist et billede af Dalai Lama blev det i 2006 lukket af myndighederne. Hun benytter nu i stedet en server udenfor Kina og publicerer sine værker i Hong Kong eller Taiwan. Hendes blog er i dag et af de mest populære blog om Tibet. Woeseer er en af de få tibetanske forfattere, der skriver på kinesisk, og hun er forfatter til 10 bøger, inklusiv en bog med samlede digte, en bog med titlen „Tibet Journal“, samt to bøger om Kulturrevolutionen.

„Tibet’s True Heart“ er en præsentation af udvalgte digte skrevet af Woeseer over en periode af 20 år. Digtene er oversat fra kinesisk af A. E. Clark, som har ydet en flot indsats ved ikke blot at samle og oversætte digtene, men også ved at bidrage med en fin research, der forklarer hentydninger til historiske be-

givenheder samt Woeseer’s brug af metaforer, som kan forekomme uforstående for en læser med begrænset kendskab til Tibet og dets kultur.

Digtet „Kom hjem“ (2000) refererer helt klart til længslen for, at Dalai Lama skal vende tilbage til Tibet. *Om mani peme hung* er mantraet for bodhisattvaen Avalokitesvara (kin. *Kuan Yin*), som Dalai Lama anses for at være en udstråling af, og metaforen „ørn“ sender associationer til det kendte digt af den 6. Dalai Lama, Tsangyang Gyatso, som en profeti om hans genfødsel:

*Hvide trane!
Lån mig dine vinger.
Jeg skal ikke flyve langt.
Fra Lithang vil jeg vende tilbage.*
(*Dhondup 1981:147*)

Også i digtet „Som du fortjener det!“ (2007) har Woeseer benyttet en buddhistisk metafor, som her yderligere er tilføjet en stærk politisk undertone. At slikke honning fra en skarp knivsæg referer til det kendte digt i Shantideva’s værk „Bodhisattvacharyavatara“:

*Hvis jeg fornemmer at mangle
sanselige nydelser,
som honning smurt på en knivs æg.
Hvorfor skulle jeg da overhovedet føle,
at jeg har nok fortjeneste, som modnes
i lykke og fred?*
(*Shantideva 1981:97*)

Kom hjem

I en iskold vinter.

*En storm blæste bedeflagene væk. Mit sinds ørn. Skadet af en dæmon.
Flygtet i chok. At tænke på det får mig til at græde.*

*Mange år er gået. Et storslået land hyllet i røgelsens slør: Hvor kan mit sinds
ørn hele sine sår? Denne smertens udtryk. At tænke på det får mig til at græde.*

Om mani peme hung. Om mani peme hung.

*Kom hjem. Lad mit sinds ørn vende hjem. Kom hjem. Lad vores sinds ørn
vende hjem.*

10. marts 2000, Lhasa

Samtidig antyder Woese, at en person der falder for fristelsen til sensuel nydelse, altså at opnå materielle goder i Tibet, derved udsætter sig for at blive frataget muligheden for at tale.

Digtet „Erindring om en ramponeret Buddha“ (2007) hentyder helt klart til den massive ødelæggelse af tibetanske klostre med dets indhold af hellige objekter, som fandt sted i Tibet under Kulturrevolutionen. Eftersom tibetansk buddhisme anses for at være indbegrebet af tibetansk kultur, kan Woese's fremstilling af den maltrakterede Buddha figur samtidig opfattes som hentydning til en destruktion af tibetansk buddhisme.

Links:

Woese's blog:

<http://woese.middle-way.net/>

For engelske oversættelser se:

www.highpeakspureearth.com

Artikler af Woese: www.phayul.com

og www.tibetwrites.org

Den Norske Forfatterforening (DnF):

www.forfatterforeningen.no

Referencer:

Shantideva, A Guide to The Bodhisattva's Way of Life. Bodhisattvacharyavata. Translated into English by Stephen Batchelor.

LTWA, Dharamsala. 1981 [1979].

K. Dhondup, Songs of the Sixth Dalai Lama. LTWA, Dharamsala. 1981.

Erindring om en ramponeret Buddha

Tyve dage siden jeg forlod Lhasa. Men jeg ser stadig Buddha statuen med det ituslåede ansigt. Den stod på en gadesælgers stand foran Tromsikhang kvartets kontor.

Jeg bemærkede den på afstand. Jeg var gået til Tromsikhang markedet for at købe droma. Men en umiddelbar sorg greb mig. Jeg følte mig draget – kunne ikke lade være – til denne knuste tingest: den synes levende, smerteligt tilbagelænet på en hylde.

Ansigtet var udbanket, en arm hakket af, hele figuren afskåret ved taljen.

Så slemt tilskadekommet, tilbagelænet på en reol med varer. Omgivet af: soja sauce, bønne marmelade, salat dressing, og rulle efter rulle af toiletpapir.

Alt sammen indført i vores (daglig)liv for lang tid siden fra det indre Kina. Omkring halsen en halskæde, oprindeligt udsøgt, indlagt med farvede sten. Og på brystet et forunderligt væsen med løvehoved og menneskekrop.

Sat op på en splintret stupa.

I hvilket helligt tempel eller fromt hjem har disse ting engang været æret?

Så slemt tilskadekommet, tilbagelænet på en reol med købmandsvarer. Den udstrålede ro – som stillestående vand – men smerten borede sig i ind i mit inderste.

Mens jeg med græmmelse betragtede, forstod jeg at en fortælling blev udspillet. Som havde både en nutid og en fortid.

Jeg var bevæget af den uvirkelige skæbne, som havde bragt os sammen. Som havde smeltet sne fra tinderne fyldt hele min væren.

Siddende på hug hævede sælgeren stemmen:

„Kom nu, køb den! Ser den gamle Buddha ikke prægtig ud?“

„Hvornår blev den ituslået på denne måde?“ spurgte jeg.

„Kulturrevolutionen, selvfølgelig!“ han kiggede op, „det må være Kulturrevolutionen.“

„Hvor meget?“ Jeg ønskede at købe den, at tage den med hjem.

Men denne sælger fra Jiangxi ville ikke røkke sig under tre tusinde.

Modstræbende, i sorg og med mange overvejelser, forlod jeg denne ituslåede Buddha med en strøm af bedrøvelig smerte.

Jeg tog kun et par billeder. Så når jeg savner den kan betragte den på min computer.

Bekendte mente, det kunne være en splinterny Buddha, således ituslået. For at opnå en højere pris på markedet, og med opdigtet forbindelse til Kulturrevolutionen.

Det er muligt; men smerten vedbliver.

Jeg skrev disse linjer i et forsøg på at give slip.

14. maj 2007, Beijing

29.-30.-31. maj 2009

*Vi glæder os til at møde
vore medlemmer og
byde nye velkommen*

Kom og besøg vores bod i bellacentret

Her er et udpluk af nogle af de ting, som vi tilbyder i vores bod:

Bogen om grundlæggeren af
Dansk Selskab for Tibetansk Kultur,
Tarab Tulku XI – på dansk og engelsk
Salg af orig. håndgjorte Thangkaer
T-shirts med DSTK logo
Krus
Smykker
Notesbøger – forskellige typer
Granit buddhaer
Flag – 3 størrelser
Røgelse
Røgelses holder i messing

Syngeskåle
The
Thangkaer (små som vi havde til
julemarkedet)
Udvalg af bøger på engelsk og dansk
Kundun DVD
10 questions for the Dalai Lama DVD
Khatak'er – 2 kvaliteter
Bedeflag
Any Choying, Inner peace, CD
Smørlamper
Alterskåle

Klokker
Bedemøller
Tibetanske masker
Tibetansk kunsthåndværk
Tibetansk brugskunst
Tibetan dorje
Mindre møbler
Mala'er
Udvalg af CD'er
....m.v.

TARAB TULKU XI

En tibetansk lama i Danmark

TARAB TULKU XI

**Denne bog, som er skrevet for at mindes grundlæggeren
af Dansk Selskab for Tibetansk Kultur giver et indblik i
Tibets kultur gennem Tarab Tulkus personlige historie.**

Bogen indeholder bl.a. biografiske afsnit om Tarab Tulkus liv, artikler om tibetansk poesi og tulkutraditionen, samtaler med mennesker som kendte Tarab Tulku og Tarab Tulkus egne artikler om drømme, død, reinkarnation og livsværket Unity in Duality.

Bogen er redigeret af Jeannie Andersen og Anne-Sophie Bernstorff og er udkommet i maj 2009. Den kan bestilles på Ørnens Forlag:
www.oernens.dk eller købes i DSTKs butik i
Ryesgade 90 A, 2100 København Ø.

224 sider, rigt illustreret, kr. 198.-

ØRNEFORLAG

Buddhismens mangfoldighed

Mahayana-buddhismen: visdom, medfølelse og tomhed

Af Pernille Fogh Christensen, cand. mag. og formand for DSTK

Indledning

Mahayana er en retning inden for buddhismen, som er opstået som en gradvis proces ud fra den tidlige buddhisme i perioden før og efter vor tidsregnings begyndelse. Mahayana repræsenterede i sin samtid en nyfortolkning af den tidlige buddhisme, hvor visse aspekter fremhæves, uddybes og omfortolkes, mens andre aspekter glider i baggrunden. Mahayanas lære og forståelse af eksistens danner grundlaget for den tantriske buddhisme, som vil blive omtalt i næste nummer af *Tibet*.

I denne artikel skal mahayana-buddhismen beskrives gennem tre centrale begreber: tomhed, visdom og medfølelse. Der vil være særlig fokus på tomhedsbegrebet, som både er det mest vanskelige at forstå og det, som er mindst beskrevet i dansk faglitteratur om buddhisme. Gennemgangen af tomhedsbegrebet vil ske ud fra én af de centrale personer inden for mahayana-buddhismen: filosofen *Nagarjuna*, som levede i det 2.-3. årh. e.v.t., mens medfølelse vil blive belyst gennem en lige så central personlighed, nemlig *Shantideva* fra det 8. årh. e.v.t..

Som indledning til hele artiklen vil jeg ganske kort beskrive mahayana-buddhismens oprindelse og belyse de

tidligste mahayana-buddhistiske tekster kaldet *prajna-paramita*.

Ord og begreber skrevet med kursiv i artiklen er på sanskrit, det sprog som de klassiske mahayana-tekster er forfattet på.

Det historiske perspektiv: hvornår opstod mahayana-buddhismen

Buddhismen har sit udspring i Indien, hvor den opstod i det 6. århundrede f.v.t. (jævnfør artiklen i sidste nummer af *Tibet*). Selve mahayana-buddhismen er opstået som en gradvis proces ud fra den tidlige buddhisme i perioden før og efter vor tidsregnings begyndelse. Mahayana repræsenterede i sin samtid en nyfortolkning af den tidlige buddhisme, hvor visse aspekter fremhæves, uddybes og omfortolkes, mens andre aspekter glider i baggrunden. Ordet *mahayana* kan oversættes med 'det store fartøj', hvorimod den tidlige buddhisme nu bliver betegnet som *hinayana*, 'det lille fartøj', men kun af reformbevægelsen selv. I de to begreber ligger der den anskuelse, at kun ved at følge mahayana-buddhismens lære kan man opnå den højeste erkendelse, at blive fuldt oplyst, hvorimod den lære, som findes i pali-teksterne kun kan bringe mennesker

en del af vejen hen imod den endelige befrielse.

De tidligste mahayana-tekster

De første mahayana-tekster er de såkaldte *prajna-paramita*'er, som stammer tilbage til det første århundrede e.v.t. Det er anonyme tekster, dvs. der er ikke angivet nogen forfatter, og de er helt grundlæggende for mahayana-buddhisme. Såvel i samtiden som nu anser tilhængere af mahayana disse tekster som mere autoritative end den tidlige buddhismes tekster, som vi finder i pali-kanon. *Prajna-paramita*-tekster fortsatte med at fremkomme helt op til det 11.-12. århundrede e.v.t. og en af de mest kendte og udbredte er Hjeretsutraen.

Ordet *prajna* har betydningen 'visdom', mens *paramita* kan oversættes med 'fuldkommengørelse'. Samlet kan *prajna-paramita* oversættes som 'visdommens fuldkommengørelse'. Denne titel henviser til, at ved at læse og meditere på disse tekster, tænkes det at være muligt at opnå den højeste visdom om eller erkendelse af, hvordan verden 'virkelig er', dvs. den ultimative sandhed om verdens og individets eksistens – og dermed bliver oplyst.

Ifølge mahayana-buddhismen selv erkendte Buddha den lære, som rummes i prajna-paramita-teksterne, men han valgte bevidst ikke at give den videre i sin levetid (6. årh. f.v.t.). Ifølge mahayana indså Buddha, at mennesket ikke var parat til at tage imod det store fartøjs lære på daværende tidspunkt. Derfor prædikede han i begyndelsen kun hinayana (det lille fartøj), mens mahayana-læren blev holdt gemt og skjult og først åbenbaret ca. 600 år senere i prajna-paramita teksterne.

Nagarjuna. Bag ham ses de slanger, som ifølge en legende siges at have opbevaret den 'store vogns' filosofi fra Buddha levede i 6. årh. f.v.t. og frem til 1. årh. e.v.t., hvor læren blev 'åbenbaret', bl.a. i Nagarjunas skrifter.

Alt er tomhed

I den tidlige buddhisme (som nu videreføres i theravada-buddhismen beskrevet i sidste nummer af *Tibet*), fremsættes den tanke, at al eksistens er forgængelig: følelser, ting, ja selv menneskelivet eksisterer ikke evigt, men er underkastet en konstant forandring og forgængelighed. Alle ting i livet, også mennesket selv, er karakteriseret ved, at det konstant opstår og forgår. Derudover hævdes det, at der ikke eksisterer noget permanent 'jeg' eller 'selv'. Denne forestilling udtrykkes gennem begrebet an-atman, hvor atman betyder 'jeg' eller 'selv', og an betyder fravær eller uden. Et navn eller en betegnelse for en ting er således blot en lyd, og henviser ikke til et bagvedliggende 'jeg' eller essens.

I prajna-paramita teksterne fremsættes en udvidet fortolkning af denne anskuelse, idet det hævdes, at ikke blot 'jeget', men alle fænomener, alt eksisterende, ja hele verden er 'tom' (*sunya*) i betydningen uden en 'egen natur' eller essens. Det udtrykkes også på en lidt spidsfindig måde, idet der siges at, „alle fænomeners essens er tomhed“, dvs. det karakteristiske ved fænomener er, at de er tomme for en iboende natur. Inden jeg går videre til at beskrive Na-

garjunas filosofi, vil jeg kort opsummere det centrale ved prajna-paramita-litteraturen. I disse tekster er begreberne visdom (*prajna*) og tomhed (*sunyata*) helt centrale. Tomhed betyder, at ud fra et ultimativt synspunkt er alle fænomener uden en iboende natur, de er uden egentlig og selvstændig eksistens. Ultimativt set findes intet, ej heller den buddhistiske lære eller Buddha – de eksisterer kun relativt. Således er de provokerende udsagn i prajna-paramita teksterne. Nagarjuna overtager disse forestillinger, som han skærper og systematiserer.

Introduktion til Nagarjuna

Nagarjuna levede i Sydindien i det 1. til 2. årh. e.v.t., hvor han formentlig var abbed på et kloster, men derudover ved man rent historisk ikke så meget om ham. Ikke desto mindre har han haft en stor betydning for udviklingen af mahayana-buddhismen og han kaldes ofte for 'den anden Buddha'. Billedligt fremstilles han ofte med en slange, da en legende fortæller, at hans store viden skyldes en slange, som havde opbevaret den sande lære (mahayanas lære) siden den historiske Buddha (jævnfør afsnittet „De tidligste mahayana-tekster“).

Nagarjunas værker

Nagarjuna har skrevet et stort antal værker – men det er sandsynligt, at nogle af disse rent faktisk ikke er forfattet af ham selv, men blot er blevet tillagt ham pga. hans store betydning. Hans værker kan inddeles i tre kategorier:

1. Analytiske værker
2. Hymner
3. Korte afhandlinger

Hans hovedværk, *Mulamadhyamaka karika*, er af analytisk karakter og er kun oversat til engelsk. Enkelte af de mindre tekster er oversat til dansk – se litteraturliste.

Nagarjunas argumentation og filosofi

I hovedværket leverer Nagarjuna en ætsende kritik og knivskarp afvisning af samtidens og den tidlige buddhismes opfattelse af eksistens. Han bruger ofte modstanderens egne principper til at afvise modstanderens tese eller konklusion. Han påviser gennem sin egen analyse, at modstanderens synspunkt er fyldt med logiske modsigelser og dermed ikke kan være udtryk for en sandhed. Han påstår imidlertid heller ikke selv, at han har en eviggyldig sandhed, idet en sådan ikke findes. Han siger: „Hvad angår mig, så har jeg ingen lære“. Men hans værker har alligevel dannet skole. Hans filosofi bygger på en 'paradokstænkning', hvor fænomener (det vil sige alle sanselige tilsynskomster) både kan have 'eksistens' og 'ikke-eksistens' på én gang.

Nagarjunas forestilling om eksistens

Nagarjuna var, som alle de øvrige buddhistiske filosoffer, optaget af, hvad 'eksistens' er, og hvordan virkeligheden er sat sammen. I lighed med prajna-paramita teksterne afviser han forestillingen om, at menneskets bestanddele eller andre sanselige tilsynekomster, f.eks. en stol, har en egen eksistens.

Ingen fænomener, ingen tilsynekomster eksisterer uafhængigt og selvstændigt, men er derimod opstået betinget af noget andet end dem selv. Og dermed kan de ikke siges at eksistere i absolut forstand. Denne tanke bygger på en antagelse om, at for at noget kan siges at være 'sandt eller absolut eksisterende', må det være helt ubetinget og uafhængigt af alt andet. Hvis et fænomen derimod har en 'relationel oprindelse', dvs. dens opståen og eksistens er relateret til noget andet, kan det ikke siges at være 'sandt eller absolut eksisterende'. Det er Nagarjunas pointe.

Nagarjuna skifter mellem nuancer af virkeligheden, dvs. mellem en **relativ** og en **absolut** virkelighed, hvilket får fremstillingerne til at virke paradoksale og vanskeligt tilgængelige, men netop forståelse af de to virkeligheder er afgørende for en forståelse af forestillingen om altings tomhed. Først skal vi se nærmere på, hvordan han beskriver den relative virkelighed.

Den relative virkelighed

Den relative virkelighed er den virkelighed eller bevidsthedstilstand, som almindelige, uoplyste mennesker lever i. Denne bevidsthedstilstand er karakteriseret ved en oplevelse gennem ord (jeg hedder Pernille), begreber (buddhisme, tomhed, visdom), differentiering (rød, grøn, blå) og dualitet (jeg er kvinde, du er mand, lys/mørke, *samsara/nirvana*

osv.) Den er også karakteriseret gennem en sansemæssig erfaring (jeg kan mærke dette gulv, se rummet og folkene deri) og gennem mentale oplevelser (jeg føler mig glad og opløftet). Vi tillægger ting og fænomener en absolut eksistens (jeg eksisterer og er forskellig fra dig, dette bord eksisterer uafhængigt af gulvet), hvilket både skyldes medfødte og til lærte begreber.

Den relative verden er selve den manifesterede verden, den synlige verden, som ifølge buddhismen er uden en første årsag. Den relative verden beror på tankekonstruktioner og begrebsliggørelse, hvor vi skelner mellem erkendelse og erkendelsesobjekt, mellem ting og deres benævnelse, mellem handling og udøver, mellem kvinde og mand og mellem subjekt og objekt.

Ifølge Nagarjuna (og mahayana generelt) er dette imidlertid en forkert og utilstrækkelig opfattelse af virkeligheden, hvilket kan illustreres gennem følgende vers fra hans hovedværk:

*Hvis det der opfattedes med sanserne
var forbundet med nogen realitet
så ville tåber være de fødte vismænd
hvad skulle man så med sandhedserkendelse?*

*Ligesom et fæ tiltrækkes af et billede
Fordi han har den idé at det er sandt
således er hoben af tåbelighed
Indespærret i sanseobjekternes fængsel.*

*De empiriske ting vi ser og andre forfægter
er i realiteten tomme og uden egenværen
Fordi de – som et spejl billede –
Er blottet for Enhed og ikke-enhed.*

*Tilværelsen er at ligne med
Ildhjul, fantomer og drømme
Med illusioner og månen i vandet
med dis, et ekko, luftspejlinger og skyer.*

(„Buddhismen. tanker og livsformer“. Gyldendal, 1982)

Med disse vers ønsker Nagarjuna at fortælle, at hvis man kun knytter sin opfattelse af virkeligheden til sanseindtryk, vil man tro, at det man sanser, er virkeligt eksisterende. Hvis man baserer sin forståelse af virkeligheden udelukkende på sanseindtryk, vil man ikke være i stand til at skue og erkende den absolutte sandhed, at alt er tomhed. Og dermed vil man ikke være i stand til at opnå den absolutte buddha-tilstand.

Alle fænomener er relationelt opstået

Ud fra et absolut synspunkt (dvs. ud fra en sand skuen af virkeligheden, som den **egentlig** er) eksisterer ting og fænomener i den relative verden imidlertid kun som **betinget af noget andet**, hvilket udtrykkes ved, at fænomener er **relationelt opstået**. Og dermed siges de at være tomme og uden en iboende og evig natur eller essens – de eksisterer ikke i absolut forstand. Nagarjuna udtrykker

det ligeledes ved at sige, at fænomener kun eksisterer 'relativt', dvs. i indbyrdes afhængighed.

„Der er kun ikke-eksistens, når der er eksistens, ligesom der er kort, når der er langt, der er også kun eksistens, når der er ikke-eksistens, så derfor er de ikke virkelige hver for sig.“

(„Buddhismen. tanker og livsformer“.
Gyldendal, 1982)

Citatet viser, at ud fra et analytisk synspunkt kan intet eksistere uafhængigt af noget andet: for at noget kan være 'langt', må der nødvendigvis eksistere noget 'kort', og for at have 'eksistens', må man nødvendigvis have 'ikke-eksistens'. Derfor er det også ulogisk at fremhæve *an-atman* som en sandhed, for dette kan ikke eksistere uden et *atman*. På den måde ønsker Nagarjuna at vise, at alle vores begreber og analyser er fulde af modsigelser. Og dermed kan de ikke være udtryk for den sande erkendelse.

Ifølge mahayana-buddhismen og Nagarjuna skal alle sanselige fænomener – alle sanseindtryk – betragtes som illusioner, som drømme eller spejlbilleder, hvorom man ikke kan sige, at de ikke-eksisterer, men heller ikke at de eksisterer virkeligt. Alle fænomener i den relative verden betragtes af Nagarjuna som blot mentale konstruktioner – uden en egentlig virkelighed.

Den absolutte virkelighed

Den relative virkelighed betragtes som drømme og illusioner, men hvordan er så den absolutte virkelighed? Hvad er karakteristisk for den? Og er den eksisterende?

Nagarjunas grundlæggende holdning er, at det absolutte ikke kan begribes gennem ord og begreber – det kan kun erfares direkte i en ikke-begrebslig tilstand, eller i en tilstand hvor bevidstheden er faldet helt til ro, blottet for tankemæssige konstruktioner og uden mangfoldighed. En tilstand hvor bevidstheden ikke er tilknyttet begreber, dualiteter og differentiering – bevidstheden skal ikke støtte sig på noget.

Hos andre buddhistiske lærde beskrives det absolutte gennem positive og smukke metaforer, men det er ikke tilfældet hos Nagarjuna. Det absolutte karakteriseres ofte blot med få ord, så som 'ubetinget' og 'uden begyndelse, midte og ophør', hvorimod den relative virkelighed er betinget og under konstant forandring.

Nagarjunas tilbageholdenhed med at beskrive det absolutte skyldes, at ord og begreber anses for at være en forhindring på vejen mod den rette erkendelse, da de kan lede bevidstheden til en tilknytning til selv samme ord og begreber. Man kan forledes til at tro, at det absolutte er identisk med 'tomhed'.

Nagarjuna siger netop meget direkte, at begrebet 'tomhed' ikke skal forstås som en ny sandhed, i lighed med den måde *hinayana* opfatter *an-atman*. Tomhed skal blot forstås som et hjælpemiddel på vejen, som et antimiddel til troen på fænomeners eksistens. Men i absolut forstand eksisterer der ingen tomhed, der er kun tale om et begreb, der er midlertidigt skabt. I én af Nagarjunas hymner om det absolutte omtales det som en person:

*Du er hverken væren eller ikke-væren
Ikke udsløttet eller bestandig
Du er ikke evig eller forgængelig
Hyldest til dig som er uden modsætninger!*

*Du er ikke rødlig, grøn eller gul
Hos dig opfattes ingen farve
Du er ikke bleg, mørk eller lys
Hyldest til dig som er uden farve!*

*Du er ikke stor eller kort
Du er ikke lang eller rund
Du har nået det umådelige stade
Hyldest til dig du umådelige!*

*Du er ikke i det fjerne eller det nære
Ikke i himlen, ikke på jorden
Ikke i samsara, ikke i nirvana
Hyldest til dig som intetsteds er!*

Som det fremgår af disse linjer beskrives det absolutte hovedsageligt gennem negationer: 'du er ikke'. Det siges samtidig, at det er en tilstand eller en væren, hvor der ingen dualitet findes, ingen differentiering, ingen begreber, ingen betingethed. Og dermed er der her tale om en 'sand eksistens' – i modsætning til den relative eksistens.

Den firhjørnede negation

Når Nagarjuna beskriver den yderste sandhed, benytter han sig desuden ofte af den såkaldte 'firhjørnede negation'. Et eksempel på dette er: „Ingenting kan siges at være 'tomhed', 'ikke-tomhed', både tomhed og ikke-tomhed, hverken tomhed eller ikke-tomhed. Disse begreber er kun fremsat med det formål at skabe en midlertid forståelse“

Med dette udsagn vil Nagarjuna ikke blot sige, at tomhedsbegrebet ikke skal opfattes som en ny tro, sådan som *an-atman* er det i *hinayana*-buddhismen, men udsagnet har også til hensigt at

ophæve enhver beskrivelse af absolut eksistens – det er ubeskriveligt gennem ord og begreber. Det absolutte ‘eksisterer’ dér hvor ord og begreber ophører og hvor der blot er en væren uden tilknytning.

Nagarjunas forestilling om Buddha

I dette afsnit skal vi se på Nagarjunas forståelse af Buddha, en forståelse, som adskiller sig væsentligt fra theravada-traditionens forståelse. Ifølge theravada ophørte Buddha med at eksistere efter han indgik i *nirvana*. Denne forståelse udfordrer Nagarjuna, idet han siger, at Buddhas eksistens (i lighed med det absolutte) på ingen måde lader sig bestemme gennem begrebslig analyse – idet alle analyser fremviser logiske modsigelser. Man kan hverken sige, at Buddha eksisterer eller ikke-eksisterer. Buddha, såvel som det absolutte, kan ikke fattes gennem begreber og analytiske erkendelser. Dertil hævdes det, at enhver spekulation om Buddhas eksistens er en mental tilknytning og dermed en forhindring mod oplysning. Buddha Sakyamuni betragtes af mahayana-buddhismen som en fysisk tilsynkomst, der blot tilsyneladende døde og indgik i nirvana. Han viste munkene et nirvana, men det var en illusion, som en oase midt i en ørken, for at lede dem på rette vej.

Nirvana og samsara

Nagarjuna har også nyt at sige om forholdet mellem *samsara* og *nirvana*, og igen er der tale om provokerende synspunkter set ud fra et *hinayana*-perspektiv. I den tidlige buddhisme var der et klart skel mellem *samsara* og *nirvana* – de var af en forskellig væren eller eksistens: *samsara* er det urene, mens *nirvana* det rene, *samsara* det evigt

foranderlige, *nirvana* det evige og uforanderlige, det ubetingede. Dertil siger Nagarjuna:

*Der er ikke den ringeste forskel
Mellem samsara og nirvana
Der er ikke den ringeste forskel
Mellem nirvana og samsara*

*De der ikke har indsigt i virkeligheden
Tror på et samsara og et nirvana
Men de der har indsigt i virkeligheden
Tror hverken på samsara eller nirvana*

*Der er ikke noget at lægge til
Og der er intet at trække fra
Man skal indse det sande som sandt
Ved at indse det sande bliver man fri.*

Her siges det igen, at al dualitet skal ophæves for at få den sande indsigt – og det gælder også dualiteten mellem *nirvana* og *samsara*. Nagarjunas forestilling er desuden, at det absolutte *nirvana* netop opstår i afsløringen af *samsaras* illusion – og dermed kan *nirvana* slet ikke forstås uden *samsara*. De er afhængige af hinanden. Det er således gennem et liv og en praksis i *samsara*, i den relative verden, at den endelige oplysning kan opnås.

Eksisterer den buddhistiske lære overhovedet?

Nagarjunas filosofi blev kritiseret i sin samtid af andre buddhistiske lærde. Man fremførte bl.a. følgende synspunkt: „Hvis alt er tomt, så eksisterer de Fire ædle Sandheder ikke, som rummer vejen til oplysningen. Hvis de Fire ædle Sandheder ikke eksisterer, kan man ikke opnå den sande viden, og der vil heller ikke være en viden om den rette opførsel. Den buddhistiske lære

vil ikke eksistere, ej heller Buddha og munkeordenen – ja hele buddhismen er i fare for at opløses“. Dertil siger Nagarjuna, at modparten ikke forstår den egentlige hensigt med ‘tomhed’, begrebets natur og betydning. Og derfor har de ikke forstået hans budskab:

*Buddhaernes undervisning i Læren
Hviler på de to sandheder
Verdens relative sandhed
Og sandheden i absolut forstand*

*De der ikke forstår forskellen
Mellem disse to sandheder
de forstår ikke den dybe realitet
I Buddhas budskab.*

I dette citat fremhæver Nagarjuna, at forståelsen af de to virkeligheder (den relative og den absolutte) er en **forudsætning** for at forstå tomhedslæren – på den rette måde. Det forholder sig sådan, at den buddhistiske lære, praksis og de etiske regler **eksisterer**, men kun i relativ forstand, idet den kun optræder i den relative verden. Og i den relative verden er Buddhas ord og belæringer de mest sande; den buddhistiske praksis er den eneste vej, hvormed man kan opnå den højeste erkendelse. Den buddhistiske lære betragtes som et middel til at opnå buddha-tilstanden, men for den person, som har opnået målet, eksisterer læren ikke længere. Og dermed eksisterer Buddhas lære ikke i absolut forstand.

Buddhas lære eksisterer i den relative verden

Tomhedsbegrebet betyder således ikke, at Buddhas lære **ikke** eksisterer, således som modstanderen påstår. Tværtimod, den buddhistiske lære, ja hele verden

eksisterer **netop** fordi fænomener eller tilsynekomster er tomme, dvs. at de er betinget og betingende for andre fænomeners opståen. Hvis fænomener havde en egen-natur (dvs. hvis fænomener ikke var betinget af noget andet), ville verden slet ikke være udfoldet, den ville ikke eksistere. Og dermed ville der slet ingen Buddha være og ej heller en buddhistisk praksis. Dette er den rigtige forståelse af tomhedsbegrebet, som Nagarjuna ønsker at formidle til alle.

Nagarjunas betydning

I theravada-buddhismen defineres middelvejen som det at leve et liv midt imellem ekstrem askese og ekstrem luksus – det var den vej, Buddha fandt frem til (jævnfør artiklen i sidste nummer af *Tibet*). Nagarjuna har en anden opfattelse af middelvejen: den består i, at man anlægger en anskuelse, som

hverken bekræfter eller benægter fænomeners eksistens, idet ud fra et relativt synspunkt eksisterer alle fænomener, men ud fra et ultimativt synspunkt, **eksisterer** de ikke. Dette er middelvejen i mahayana-buddhismen.

Nagarjuna har haft en helt afgørende indflydelse på udviklingen af mahayana-buddhismen og hans filosofiske tanker er grundlæggende for den tibetanske buddhisme. Vi finder hans forestillinger i variationer og nye fortolkninger i de mange buddhistiske tekster, der er blevet skrevet eller fremsagt af de tibetanske lamaer gennem tiden. I det følgende skal vi ganske kort høre om én af Nagarjunas fortalere i Indien, *Shantideva*.

Introduktion til Shantideva

Shantideva levede i Nordindien i det 8. årh. Han boede og underviste på munkeuniversitetet Nalanda, som var et af

de mest berømte læresteder i det gamle Indien. Rent historisk ved man meget lidt om ham, men ud fra de mange legender, der findes om ham, får man indtrykket af en højest usædvanlig og uafhængig personlighed. Det synes som om han var sin egen læremester og ikke modtagelig for socialt og hierarkisk pres.

Fra en tidlig alder var Shantideva interesseret i visdomsbelæringer, og han er kendt for at have en skarp og dyb indsigt og en stor evne til dialektisk analyse. Han var dog på ingen måde en tør akademiker og hans bøger er primært henvendt til lægfolk.

Shantidevas hovedværk

Shantidevas hovedværk hedder *Bodhicaryavatara*, det er oversat til dansk af Chr. Lindtner, hvor det har titlen „Om en bodhisattvas livsform“. Værket handler primært om, hvordan man som lægmand kan praktisere den buddhistiske vej – i mahayana-buddhismen kaldet bodhisattva-vejen – og dermed opnå en befrielse fra genfødsel i denne verden.

Bodhicaryavatara bygger i høj grad på Nagarjunas tanker og forestillinger om alle fænomeners tomhed og på forståelsen af den relative og absolutte virkelighed. Med derudover har værket primært fokus på 'medfølelse'.

Medfølelse og bodhisattvaløftet

Der er to centrale begreber som beskriver medfølelse (*karuna*) i mahayana-buddhismen: *bodhicitta* og *bodhisattva*. Både *bodhicitta* og *bodhisattva* er udtryk for et etisk ideal, som betyder, at alle handlinger, al tale og al tanke ideelt set skal være motiveret ud fra et ønske om at gavne andre levende væsener.

Shantideva. Indisk filosof fra det 8. Årh.

Shantideva beskriver smukt og inderligt nødvendigheden af at udvikle det såkaldte 'oplysningssind' (*bodhicitta*), dvs. et sind eller bevidsthed som er rettet mod den højeste erkendelse, ikke for ens egen skyld, men for at hjælpe andre levende væsener til befrielse. Følgende vers af Shantideva udtrykker den motivation eller indstilling, som skal opnås og fastholdes:

*Jeg vil være medicin for de syge
og lad mig tillige være deres læge
Jeg vil også være deres oppasser
Indtil der ikke mere udbryder sygdom*

*Måtte jeg være en udtømmelig
skatkiste for forarmede skabninger
Måtte jeg personligt stå til tjeneste
med forskelligartede hjælpemidler*

*For at alle væsener kan høste gavn
opgiver jeg uden personlig hensyn
mit legeme og mine besiddelser
og ethvert timeligt gode.*

Versene udtrykker ikke blot den rette indstilling, men kan i sig selv bibringe denne bevidsthedstilstand ved at man reciterer versene eller mediterer på dem.

Bodhisattva-løftet

Bodhisattva har en lignende betydning. Rent sprogligt kan det oversættes som 'oplysningsvæsen', men bruges generelt som betegnelse på en person, der søger den højeste oplysning ud fra et ønske om at hjælpe alle levende væsener til befrielse.

I mahayana-buddhismen indgår aflæggelse af det såkaldte 'bodhisattva-løfte' som et vigtigt element ved al praksis. At aflægge bodhisattva-løfte henviser til, at man reciterer ganske be-

stemte vers fra Shantidevas værk, hvorved man 'bindes til' eller aflægger et løfte om at søge den højeste oplysning for at gavne andre levende væsener.

*Ligesom buddhaerne af forgangne dage
har grebet bodhicitta
og ligesom de også henholdt sig
til en systematisk bodhisattva-skoling*

*Således frembringer jeg bodhicitta
til gavn for verden
og akkurat ligeså vil jeg udøve
disse discipliner i rigtig rækkefølge*

Med disse vers aflægges bodhisattvaløftet, en talehandling, som ikke blot udføres én gang men som del af en daglig praksis for at fastholde det etiske fokus: at den højeste erkendelse skal søges for at hjælpe alle levende væsener til befrielse.

Afslutning

Som det fremgik af de forrige afsnit, er udvikling og vedligeholdelse af medfølelse for andre levende væsener et helt centralt element inden for mahayana-buddhismen. Denne udvikling skal bl.a. gennem meditation og recitation af bønner foruden det at opføre sig gavmildt, generøst og uselvisk over for andre mennesker. Denne medfølelseskvalitet skal imidlertid hele tiden kombineres med en søgen mod den højeste visdom (*prajna*), dvs. en direkte erkendelse af alle fænomeners tomhed (*sunyata*). Udvikling af medfølelse skal således praktiseres ud fra en synsvinkel om, at der slet ingen buddhistisk findes; at lidelse slet ikke eksisterer; og at ingen levende væsener har brug for din medfølelse.

Ifølge manayana er det kun gennem

en forståelse og erkendelse af tomhed, at ægte medfølelse opstår i form af uselviske handlinger. For en person, som har udviklet det absolutte oplysningssind (*bodhicitta*), menes aktiv og uselvsk medfølelse at opstå helt spontant. Det karakteristiske ved et oplyst sind er visdom, forstået som den endelige erkendelse af tomhed, og aktiv medfølelse. På denne måde samles de tre begreber omtalt i denne artikel.

Nagarjuna-citater er hentet fra følgende bøger:

- *Ratnavali* („Juvelkæden“), oversat til dansk af Christian Lindtner i *Nagarjuna. Juvelkæden og andre skrifter*, København 1980.
- *Suhrillekha* („Brev til en ven“), oversat til dansk af Christian Lindtner i *To buddhistiske læredigte*, København 1981.
- *Buddhismen. tanker og livsformer*, Jens Bruun, Christian Lindtner, Peter Boile Nielsen, Gyldendal 1982.

Shantideva-citater er hentet fra følgende bog:

- *Bodhicharyavatara*, oversat til dansk af Chr. Lindtner i *To buddhistiske læredigte*, København 1981.

Referat af generalforsamling

– afholdt den 18. marts 2009

Referent: Pernille Fogh Christensen

Ad 1. Valg af dirigent

Birgit blev valgt som dirigent. Birgit erklærede generalforsamlingen for åben og beslutningsdygtig idet den var lovligt varslet og indkaldt.

Ad 2. Årsberetning

Pernille gennemgik årsberetningen for 2008. Der var tilfredshed med konsolideringen af de nye initiativer. Årsberetningen blev godkendt.

Ad 3. Regnskabsaflæggelse

Jonna gennemgik årsrapporten for 2008. DSTK har et overskud på 8.895,00 Kr., hvilket er positivt. Tibet-Hjælp har derimod et underskud på 85.167,00 Kr. Underskuddet var forventeligt, da TH har betalt for de manglende sponsorindbetalinger i 2008. Der er også et ønske fra bestyrelsen om at få brugt de opsparede midler til gavn for tibetanerne. Regnskabet blev godkendt.

Det fulde regnskab kan ses på www.dstk.dk under fanen 'Selskabet'.

Ad 4. Fastlæggelse af kontingent

Ingen ændringer

Ad 5. Valg af bestyrelse

Bestyrelsen består af fem ordinære medlemmer og to suppleanter, som alle vælges for 2 år ad gangen.

- Pernille Fogh Christensen (formand). Valgt ind i 2002.

Pernille blev genvalgt i 2008 og er dermed ikke på genvalg i 2009.

- Jonna Rives (kasserer). Valgt ind i 2003. Jonna var på genvalg i 2009 og blev genvalgt.
- Franz Nitschke (næstformand). Blev valgt ind i 2007 og var på genvalg i 2009. Franz blev genvalgt.
- Wangdi Gyaljen. Valgt ind i bestyrelsen i 2004. Wangdi blev genvalgt i 2008 og var dermed ikke på genvalg i 2009.
- Ellen Bangsbo blev valgt ind på ekstraordinær generalforsamling i 2008 og dermed ikke på genvalg i 2009.
- Susanne Moe blev valgt ind som suppleant på ekstraordinær generalforsamling i 2008 og dermed ikke på genvalg i 2009.
- Lisbeth Aagerup blev valgt ind som suppleant på ekstraordinær generalforsamling i 2008 og dermed ikke på genvalg i 2009.

Ad 6. Valg af revisorer

Vores revisorer, Birgit Nielsen og Elsebeth Vienberg blev genvalgt.

Ad 7. Indkomne forslag

Der var ingen indkomne forslag.

Ad 8. Eventuelt

Der var ingen yderligere emner til diskussion. Birgit lukkede generalforsamlingen.

Vær med til at skabe og udvikle medlemsbladet Tibet

Vi søger en person med flair for bl.a. sprog og tekst- og fotobehandling, som kan være med til at producere vores gode medlemsblad. Redaktionel erfaring (fra skole- eller foreningsblad) vil selvfølgelig være en fordel, men det er absolut intet krav.

Hvis du vil høre mere om opgaverne, er du velkommen til at ringe til Franz på 30 20 28 56 eller 45 80 01 54 (aften).

Opgaverne består bl.a. af:

- planlægning af indhold
- indsamling af og redigering af artikler
- indsamling af billedmateriale
- skrive indledninger til artikler og andre korte tekster
- Korrekturlæsning

Nyt om projekter maj 2009

Reparation af motorcykel hos en tibetansk nomadefamilie i Kham, Sichuan. Foto af Ellen Bangsbo.

Som tidligere nævnt i *Tibet* formidler Dansk Selskab for Tibetansk Kultur humanitær støtte til udvalgte projekter eller etablerede institutioner blandt eksiltibetanere i Nepal og Indien, samt også til tibetanere bosat i de tibetanske autonome områder på Himalaya plateauet.

Vores overordnede formål med at yde humanitær støtte til tibetanerne er at bidrage til:

- at tibetanerne kan beholde og udvikle deres særegne kultur
- at tibetanerne som befolkningsgruppe kan opnå de ressourcer og kompetencer, som gør at de kan opretholde et værdigt liv uden sult og fattigdom

Vores strategi er at yde finansiel støtte inden for følgende områder:

- Uddannelse, generelt
- Uddannelse med fokus på kvinder
- Sundhedsfremmende projekter
- Kulturbevarelse og civilorganisationer

Læs mere om vores projekter på www.dstk.dk

Baseret på vores medlemmers bidrag til projektstøtte har vi i foråret 2009 formidlet økonomisk støtte til følgende projekter:

Tibet Times – som er den største, tibetansk sprog avis

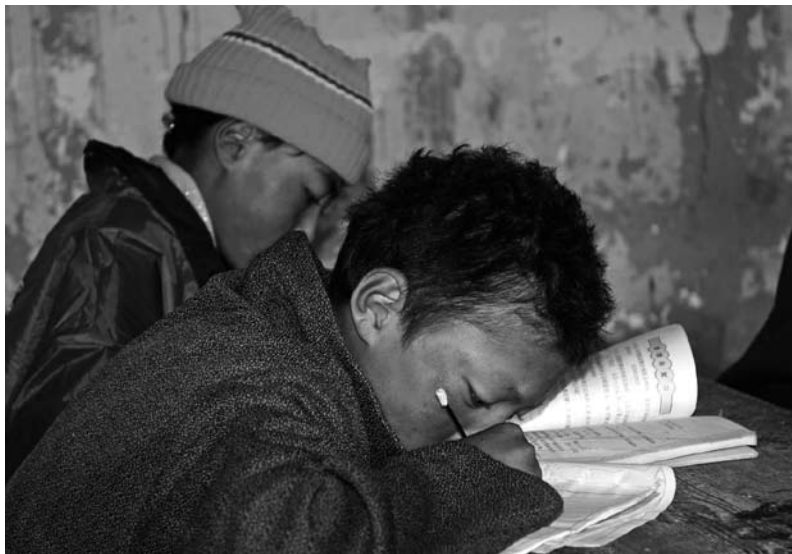
blandt eksil-tibetanere, og udgives i Dharamsala. Vi har sendt 7.900 kr. som dækker årsløn for bladets reportere for 2008. Vi ønsker at fortsætte med støtten til bladets lønomkostninger og nye bidrag er velkomne.

Mahindra United World College – en international gymnasieskole beliggende i Indien. Hvert år tilbydes en eksiltibetaner en friplads til det to-årige skoleforløb, med en afsluttende eksamen som er adgangsgivende til en videregående uddannelse. Vores bidrag dækker udgifter til lommepenge og projekter.

I 2008 har vi modtaget et beløb på 13.500 kr. hvilket dækker udgifter for studerende i hele tre år. Dermed behøver vi ikke flere bidrag til disse studerende foreløbig.

Selvom vi ikke længere benytter sponsorater direkte til den enkelte elev, har vi stadig kontakt med de studerende som uddannes på skolen. Vi har således modtaget et rørende takkebrev fra de to studerende. Takkebrevet kan læses på vores hjemmeside.

Ani Choying – som i 2000 har grundlagt et nonnekloster i Nepal, Arya Tara School, hvor nonnerne ikke kun modtager religiøs undervisning, men også undervises i engelsk, matematik og andre almindelige skolefag, så de langt bedre

*Tibetanske nomadebørn fordybet i læsning i skolen, der er beliggende ved nomadernes sommergræsgange i 4.300 m. højde.
Foto af Ellen Bangsbo.*

kan klare sig i samfundet efter endt uddannelse.

I 2008 har vi modtaget i alt 35.600 kr. som Ani Choying på vegne af Arya Tara School har sendt os en stor tak for. Pengene vil blive brugt til indkøb af computere til nonnernes undervisning samt et back-up anlæg, som skal sikre strøm til computerne ved de mange strømafbrydelser, der i øjeblikket er i Kathmandu. Vi ønsker også fremover at støtte nonneklosteret, og bidrag hertil er derfor meget ønskelige.

The Huangnan Nationalities Teachers' School

– er en 'senior middle school' beliggende i Rebkong, Qinghai provinsen i Kina, den tibetanske region tidligere kendt som Amdo. Her kan tibetanske unge deltage i et særligt tre-årigt undervisningsforløb i engelsk (English Training Programme).

DSTK har allerede overført 17.300 kr. til dette projekt, som vi har taget fra vores projektkonto, men vi modtager meget gerne bidrag fra medlemmer eller andre interesserede, som kan dække denne udgift. Vi mangler derfor stadig sponsorer til dette projekt.

Vi ønsker at rette en stor tak for indbetalte projektbidrag, som gør denne støtte mulig til tibetanere bosat på hele det tibetanske plateau. Samtidig ønsker vi at vedblive med at yde støtte til alle de nævnte projekter, hvilket kun er muligt med økonomisk bidrag fra vores medlemmer.

Succeshistorie:

Tandlæge i Mundgod, Sydindien

Igennem tre år har en bidragsyder støttet en tandlægestuderende, Tenzin, som har gået på et tandlæge kollegium i Sydindien – hvilket er en stor og uoverkommelig udgift for de

fleste tibetanske familier.

Tenzin er nu færdiguddannet og er netop blevet ansat som tandlæge i den største tibetanske bosættelse i Sydindien, Mundgod, hvor han selv er født og opvokset! For Tenzin er det en drøm, som er blevet realiseret takket være økonomisk støtte fra en dansk bidragsyder.

Betaling til projekter

Bidrag til projekter kan indbetales til DSTKs konto:

Reg. 1551 – Kontonummer: 3 42 87 88

Hvis du ønsker tilsendt et girokort, kan du enten ringe til os eller sende en mail på info@dstk.dk.

Som noget nyt fra SKAT er fjernelsen af bundfradraget på 500 kr. ved gavebidrag til godkendte velgørende organisationer til lovforslag i folkettingen i maj 2009. Såfremt lovforslaget vedtaget vil bundfradraget på 500 kr. blive fjernet med virkning fra 2010.

Ved indbetaling skal du huske tre ting:

- Angiv tydeligt hvilket projekt dit bidrag er tiltænkt.
- Oplys dit CPR-nummer, hvis du ønsker at trække beløbet fra i skat. DSTK er forpligtet til at oplyse alle indbetalinger til skattevæsenet, men det kræver, at vi modtager dit cpr. nummer.
- Skriv hvis du ønsker at få tilsendt nyhedsbrev per post eller per e-mail (angiv e-mail adresse).

Buddhisme og kristendom

Et møde, der beriger

**ved Tove Ahlmark
Kurser og rejser**

www.toveahlmark.com

Kontakt mig på: toveahlmark@hotmail.com
Tlf. 39181363

I foråret holdt jeg 5 seminaraftener:
Dalai lama læser evangelierne i DSTK.
Nu er der mulighed for at deltage i denne rejse:

Fordybelse i Assisi
9.-16. oktober 2009

Nyt fra bestyrelsen

Har du husket at betale kontingent i 2008?

Din kontingentindbetaling er en vigtig forudsætning for vores frivillige arbejde. Uden den kunne vi ikke udsende et spændende og flot medlemsblad. Det er billigt at være medlem:

Sponsorer under Tibet-Hjælp (til og med 2010)	100 kr.
Enkelt medlemskab	200 kr.
Par medlemskab (to personer på samme adresse)	300 kr.
Firma medlemskab	500 kr.

Har du tid og lyst til at give en hånd med – bliv frivillig i DSTK

Vi trænger hårdt til hjælp på følgende opgaver:

- Hjælp til Redaktion af medlemsbladet – ring til Franz på 45 80 01 54 (mellem kl. 18 – 20) eller mail: tibet@live.dk
- Kontorvagter og andre mindre opgaver – ring til Pernille på 35 38 17 28 (efter kl. 17.00)
- It-assistance – ring til Pernille på 35 38 17 28 (efter kl. 17.00)

Cafémøder 2009

DSTK vil meget gerne fortsætte med at afholde cafémøder i foråret 2009. Ideer til oplægsholdere modtages gerne fra medlemmer – send os en mail på info@dstk.dk. Eller ring til vores formand, Pernille, på 35 38 17 28 (efter kl. 17.00).

Nye skatteregler – gaver og bidrag

Ifølge ligningslovens paragraf 8 A, kan du fratrække dine gaver til Selskabet, der overstiger 500 kr. pr. år – på din selvangivelse. Fra indkomståret 2008 indberetter Dansk Selskab for Tibetansk Kultur automatisk indkomne bidrag til skattevæsenet. **Vigtigt: Oplys derfor CPR nr. på din indbetaling!**

Giver du bidrag til flere organisationer, skal det årlige bidrag være på mindst 500 kroner til hver organisation, for at beløbene kan lægges sammen. Det maksimale årlige fradrag i 2008 er kr. 14.000 ved en indbetaling på min. kr. 14.500. Ægtefæller har ret til at benytte hver deres fradrag. Ovennævnte fradragsregler gælder også for firmadonationer. Hvis du ønsker at give et fast beløb årligt i 10 år, kan hele beløbet fratrækkes.

Testamente

Der er ingen afgifter på de beløb, som testamenteres til Selskabet. Du kan få hjælp af en advokat til at indføre et beløb i dit testamente.

Nyheder per e-mail

DSTK ønsker at sende nyhedsbrev og andre informationer ud via e-mail til vores medlemmer. Hvis du ikke allerede har sendt os din e-mail adresse, vil vi blive glade for at høre fra dig.

- Send din e-mail adresse til info@dstk.dk – skriv blot dit navn og eventuelt medlemsnummer i emnelinjen.

Skifter du e-mail adresse, vil vi gerne have besked.

Skatteregler i lovforslag til Forårspakke 2.0

Bemærk, at der er tale om lovforslag, der først forventes vedtaget i løbet af maj måned 2009.

Bundfradrag for gaver til velgørende foreninger

For at styrke tilskyndelsen til at støtte det humanitære arbejde er reglerne om fradrag for gaver til almenvelgørende foreninger forbedret ad flere omgange. Senest blev det maksimale gavefradrag fordoblet fra og med 2007 i forbindelse med finansloven for 2007, så det i 2009 udgør 14.500 kr.

Gaver til velgørende foreninger, der gives ud over et bundfradrag på 500 kr., er i dag fradragsberettigede som et ligningsmæssigt fradrag.

Parterne er enige om fortsat at sikre en økonomisk tilskyndelse til at give gaver til velgørende formål. Fremover kan den fulde donation fradrages – op til den maksimale grænse – under forudsætning af, at det indberettes fra den modtagne organisation.

Tibetansk astrologi

Af Grethe Sørvig, tibetansk astrolog,
psykoterapeut og forfatter

Historik

Det første astrologiske system, som tibetanerne benyttede sig af, var Bøns astrologiske system, der er flere tusind år gammelt. Dele af dette er identisk med dele af den kinesiske Element-astrologi, og derfor konkluderer mange, at Bønpaerne havde en vis kulturel udveksling med kineserne allerede for flere tusind år siden. Men de Bønpraktiserende havde også deres eget astronomiske og astrologiske system, baseret på belæringer af Bøns grundlægger, Shenrab Miwo, og sammen med andre spådomsmetoder blev denne viden brugt til at forudse, f.eks. hvornår det var bedst at så, høste, flytte dyrene til andre græsgange, påbegynde magiske ritualer o.a. Og ved således at forudse fremtiden kunne de tage deres forholdsregler, enten ved at vælge en dag, hvor aspekterne var positive, eller ved at udføre ritualer, der neutraliserede de negative aspekter. Mange af disse ritualer, der er en del af Bøns Ni Veje (Bøns doktriner, inddelt i ni hovedteser), bliver i øvrigt stadigvæk praktiseret af tibetanerne.

Bøns astrologiske system siges at være udviklet og praktiseret i Tibet frem til det 6. århundrede e.Kr. I dag er Bøns astrologiske system helt identisk med det officielle tibetanske astrologiske system, kaldet Phukluk.

I det 6. århundrede e.Kr., under den 32. konge, Namri Songtsens regerings-tid, kom der engang imellem rejsende fra Kina til Tibet, der bragte astrologiske belæringer med sig. Og dette

Tibetansk kosmogram, der viser, hvordan alle fænomener i universet er forbundet.

vækkede kongens interesse så meget, at han sendte flere af Tibets mest fremtrædende intellektuelle til Kina for at studere astrologi. Men da tibetanerne på dette tidspunkt kun havde et meget enkelt skriftsprog (sMar-yig-skrift), som de i øvrigt havde adopteret fra Bøn (der oprindeligt havde deres eget kongedømme, kaldet Zhang-zhung i Vesttibet), og som kun meget få mestrede, blev de fleste af disse belæringer videregivet mundtligt.

Under den næste konge, Songtsen Gampo (569-649 e.Kr.), der var Tibets første buddhistiske konge, fik Tibet sit nuværende skriftsprog, baseret på den indiske Gupta-skrift (sanskrit). Dette var for at gøre det muligt at oversætte buddhistiske, medicinske og astrologiske belæringer fra sanskrit til tibetansk. Den ene af Kong Songtsen Gampos fem koner, den kinesiske prinsesse Wengchen Konjo, der var astrolog og ekspert i retnings-læren Feng Shui, bragte bud-

dhistiske og astrologiske tekster med sig fra Kina. Og på grund af hendes indflydelse begyndte det tibetanske hof i denne periode at benytte det kinesiske, astrologiske system med de 12 kinesiske tegn, mewaerne og parkhaerne. Den tibetanske 60-års-cyklus, dvs. de 12 kinesiske tegn i kombination med de 5 elementer, blev imidlertid ikke taget i brug før i det 10. århundrede. Det var i øvrigt Prinsesse Wengchen Konjo, der ved hjælp af sin viden om Feng Shui afgjorde, hvor det berømte tempel, Jokhang, skulle bygges i Lhasa.

Efter en kulturel nedgangsperiode blev der i det 8. århundrede e.Kr., under Kong Trisong Detsen (755-797 e.Kr.), igen inviteret mange store buddhistiske mestre til Tibet, bl.a. den store indiske, tantriske mester Guru Rinpoche (sanskrit: Padmasambhava), der bl.a. grundlagde Nyingma-skolen, den ældste af de fire tibetansk-buddhistiske hovedskoler, og som også satte sit præg på tibetansk astrologi og medicin ved bl.a. at give belæringer om element-astrologi og om forbindelsen mellem mikro- og makrokosmos. – Det 8. århundrede kaldes i øvrigt for „Tibets Gyldne Tidsalder“ på grund af den opblomstring af buddhisme, medicin og astrologi, der fandt sted i dette århundrede.

I det 10. århundrede lavede den tibetanske mester, Dharmakara, en syntese af den nye viden om kinesisk astrologi, der nu blev bragt til Tibet fra Khotan i Østturkestan, og det han kunne fra det

Kong Songtsen Gampo med to af sine koner, der var medvirkende til etableringen af buddhismen i Tibet. Prinsesse Konjo til venstre og den nepalesiske Prinsesse Brikhuti Devi til højre. (Statuer i Jokhang Tempel, Lhasa).

gamle system. Og 60-års-cyklussen, med de 12 kinesiske tegn og de fem elementer, blev fra nu af det officielle tibetanske astrologiske system.

I 1027 e.Kr. blev den buddhistiske belæring, Sri Kalachakra Tantra, der i tillæg til, at den først og fremmest er en metafysisk og åndelig belæring, også indeholder belæring om medicin, astronomi og astrologi, videregivet til tibetanerne af den store, indiske mester, Atisha. Dette årstal står også beskrevet som en profeti i Kalachakra Tantra som et vigtigt år for tekstens udbredelse. Imellem det 11. og 13. århundrede blev de grundlæggende Kalachakra-tekster oversat og videregivet til tibetanerne af forskellige oversættere og buddhistiske mestre. I denne periode blev Kalachakra Tantra også den vigtigste åndelige praksis inden for både Kagyud- og Sakya-skolerne (to af de fire hovedskoler inden for tibetansk buddhisme). Det var også i denne periode, at den syntese mellem kinesisk, indisk og Bøn-astrologi, der er helt unik for tibetansk astrologi, blev grundlagt.

I det 12. århundrede blev den indisk, tantriske tekst, Shiva Sarodaya Tantra, der indeholder et unikt, astrologisk system kaldet „Yangchar“ på tibetansk, hvilket betyder „Vokaler, der rejser sig“, oversat fra sanskrit til tibetansk.

I slutningen af det 13. århundrede videregav Sakya Panditas nevø, Chögyal

Pagpa, der i øvrigt var den første lama, der regerede i Tibet, det tibetanske, astrologiske system til Mongoliet. Og det var også under hans regeringsperiode, at Kalachakra-kalenderen blev Tibets officielle kalender.

De to astrologiske hovedskoler

Der findes syv astrologiske skoler inden for tibetansk astrologi, hvoraf de to mest benyttede er Tsurluk og Phukluk.

Tsurluk

I begyndelsen af det 14. århundrede grundlagde den 3. Karmapa, Rangdjung Dordje (1284–1389), den ene af de to vigtigste astrologiske skoler i Tibet, kaldet „Tsurluk“, opkaldt efter Karmapas kloster, Tsurphu. Dette system er baseret på den 3. Karmapas kommentarer til Kalachakra Tantra og praktiseres også i dag, fortrinsvis inden for Kagyupa-skolen. På baggrund af de samme kommentarer blev også et andet astrologisk og astronomisk system, kaldet „Chatupita Kalachakra“, grundlagt af mesteren Drugchen Pemakarpo i slutningen af det 16. århundrede. Dette system praktiseres i dag kun inden for

Den 3. Karmapa, Rangdjung Dordje. (1284-1389)

Drugpa Kagyu-skolen (en af de otte underskoler inden for Kagyupa-linjen), inklusive i Bhutan, hvor Drugpa-Kagyua-skolen er meget udbredt, og derfor kaldes den for „det bhutanesiske system“.

Tsurphu Kloster, Karmapas hovedsæde i Tibet, hvis placering er baseret på en tibetansk form for Feng Shui, kaldet Sa-che, der stammer fra den gamle Bön-kultur. Ifølge Sache skal der være en åben fornemmelse mod øst (t.h. på billedet), en fyldig og rig fornemmelse mod syd, hvor der bør være en bæk, flod eller et vandfald (på billedet kan man se en flod, der løber som en halvcirkel foran klosteret), en styrkende følelse mod vest, hvor der bør være klipper o.l. (t.v. på billedet), og en beskyttende følelse mod nord (bagved klosteret), hvor der bør være et bjerg eller bjergkæder. Tibets første kloster, Samye, er også bygget efter de samme principper.

Den 3. Karmapa forklarer i sine astrologiske tekster forholdet mellem element- og planet-energi og det subtile legeme, sindet og chakraerne, og den effekt yogisk praksis kan have på dette, og disse tekster danner også grundlaget for Tsurluk-kalenderen.

Phukluk

Den anden af de to største skoler inden for tibetansk astrologi, Phukluk, blev grundlagt i det 15. århundrede af tre lamaer, der, fordi de alle hed Gyatso til efternavn, kaldes for „de tre Gyatsoer“, dvs. Phugpa Lhundrup Gyatso, Kedrup Norzang Gyatso og Tsangchug Chöd-rag Gyatso. Phukluk-skolen er opkaldt efter Phugpa Lhundrup Gyatso (født i 1447), der forfattede den første astrologiske tekst inden for denne skole, kaldet „Pundarikas mundtlige belæringer“ (tibetansk: pad dkar zhal lung). Denne tekst, der indeholder denne skoles

grundlæggende belæringer, bygger på en Kalachakra-kommentar skrevet af Sakya-mesteren Buton Rinchen Drup, der i det 14. århundrede bl.a. rekonstruerede brugen af det matematiske system kaldet „det fulde matematiske system“ eller „Siddhanta“. Dette system står beskrevet i Kalachakra Tantra, men belæringen gik tabt, inden den nåede Tibet, og blev igen rekonstrueret inden for Phukluk imellem det 15. og 17. århundrede, bl.a. af mesteren Desi Sangye Gyatso (1653-1705), der var den 5. Dalai Lamas regent.

Kalachakra Tantra beskriver også et andet, matematisk og astronomisk system, kaldet „resumé-systemet“ eller „Karana“. Selv om Siddantha er det foretrukne system inden for både Phukluk og Tsurluk, undervises der i dag i begge systemer, hvor Karana-systemet først og fremmest bliver benyttet i forbindelse med beregninger af Sol- og Måne-eklipser.

Den nævnte Desi Sangye Gyatso har været en særdeles vigtig person mht. udviklingen og bevarelsen af tibetansk astrologi. Han var, i tillæg til at han var den 5. Dalai Lamas regent, bl.a. uddan-

net tibetansk læge og astrolog, og han skrev mange vigtige astrologiske og medicinske tekster, bl.a. den kendte, astrologiske tekst, Vaidurya Karpo (Bai-dur-ya sKarmo), „Den Hvide Akvamarin“, og den kendte, medicinske tekst, Vaidurya Ngonpo (Bai-dur-ya snyon-po), „Den Blå Akvamarin“. Han grundlagde også, sammen med den 5. Dalai Lama, Tibets første medicinske og astrologiske fakultet på Drepung Kloster. Dette fakultet var forløberen for det senere så berømte, medicinske og astrologiske fakultet, Chakpori, der lå på Chakpori-bjerget uden for Lhasa. Det andet kendte, medicinske og astrologiske fakultet i Lhasa, kaldet „Men Tsi Khang“ (*Det Medicinske og Astrologiske Hus*), blev grundlagt i det 20. århundrede af den 13. Dalai Lama og den tibetanske læge Khyenrab Norbu. Phukluk praktiseres i dag inden for Gelugpa-, Sakya-, Nyingma- og Shangpa-Kagyud-skolerne, samt af Kalmyk-mongolerne i Rusland, og anses i dag for at være Tibets officielle, astrologiske system. Og det er også dette astrologiske system, som benyttes af astrologerne i Dharamsala i Indien.

Den 5. Dalai Lama (1617-1682).

Aktivitetskalender

Cafémøder

DSTK vil meget gerne fortsætte med at afholde cafémøder i resten af 2009. Ideer til oplægsholdere modtages gerne fra medlemmer – send os en mail på info@dstk.dk. Eller ring til vores formand, Pernille, på 35 38 17 28 (efter kl. 17.00).

Maj

Lørdag den 30. - søndag den 31. maj 2009

Dalai Lama besøger Danmark

Se nærmere information på www.dalailama.dk

Arrangør: Tibet Charity

Juni

Torsdag den 4. juni 2009, kl. 18.30-19.45

Præsentation af mindebog om Tarab Tulku

Ved Jeannie Andersen og Anne-Sophie Bernstorff

Sted: Tranquebar café

Borgergade 14, 1300 København K

Ny grafiker søges til bladet „TIBET“

Da Ellen Margrethe Hjelholt, vores grafiker gennem mange år, har valgt at stoppe med dette nummer af bladet „Tibet“, søger vi en ny grafiker til at varetage opsætning og layout af vores medlemsblad, og evt. hjælp med andre og mindre grafiske opgaver for selskabet.

Kontakt redaktionen – mail: tibet@live.dk
eller ring telf.: 30202856 (bedst aften).

August

Søndag den 16. august 2009

Tibetansk sommerpicnic på Store Søhøj

Nærmere information i nyhedsbrevet.

September

Torsdag den 10. september 2009, kl. 19.30

Buddhas kvinder, foredrag

Ved Marie Venø Thesbjerg

Forfatter til **Buddhas Kvinder – nonner i Bhutan**

Foredraget er et indblik i nonnernes liv gennem musik, fortælling og et potpourri af smukke fotos. Gennem halvanden time får I slynget og centrifugeret jeres vestlige logik og verdensopfattelse, og får inspiration med hjem til at leve i fred med jer selv og hinanden ud fra nonnernes opskrift.

www.buddhaskvinder.dk

Se nyhedsbrevet

Program for arrangementer for efterår og vinter 2009
– og tjek www.dstk.dk for nærmere informationer.

Nye bøger bøger bøger bøger

Ny bog fra Geografforlaget

Mit land er Bhutan – Tordendragens land

„Mit land er Bhutan. Tordendragens land. På nationalflaget svæver en drage. De to farver på flaget symboliserer Bhutans ledere: gul for den politiske del og orange for Bhutans religion. Bhutan ligger i Himalaya-bjergene med Tibet mod nord og Indien mod syd. Bhutans største religion er buddhisme. Bhutan er et smukt, vidunderligt land.“

Ordene siges af Sonam Deki, skoleelev i Bhutan, og findes i Marie Venø Thesbjergs nye bog *Mit land er Bhutan – Tordendragens land*, udgivet af Geografforlaget. Sonam er et af mange børn, som fortæller om sit liv og land i den rigt illustrerede bog til 4.-6. klasse. Den tilhørende lærervejledning giver forslag til undervisning i natur/teknik, dansk og kristendomskundskab.

Bogen er aktuell set i lyset af at Danmark netop nu modtager 160 FN kvoteflygtninge fra Bhutan. Danmarks bånd til Bhutan går tilbage til 1980'erne, hvor vi begyndte et bistandssamarbejde.

Mit land er Bhutan – Tordendragens land er en bog om børn i et land langt fra Danmark, fortalt af Bhutans børn til børn i Danmark. Helt præcis har 80 børn fra skoler rundt om i Bhutan skrevet 50 historier og taget 5.000 fotos af deres familier, venner og hverdag – og et udvalg af deres mange tekster og fotos indgår i bogen.

Lærervejledningen findes som pdf-fil på www.geografforlaget.dk, hvor et lille billedgalleri med flere fotos af børn og

ung fra Bhutan om kort tid vil være tilgængeligt.

Mit land er Bhutan – Tordendragens land (Elevbog)

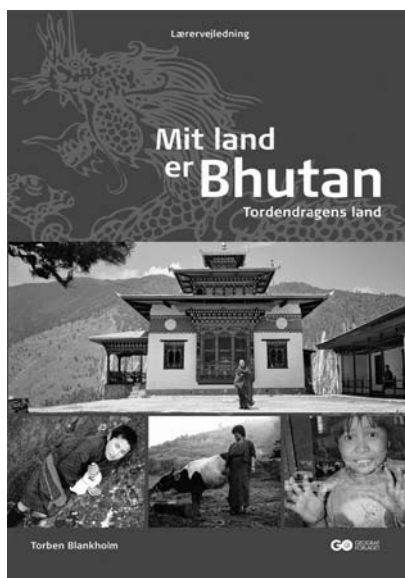
Af Marie Venø Thesbjerg

96 sider, rigt ill. Pris: 149,- kr.
Medlemspris til medlemmer af Geografforbundet: 119,20 kr.
Geografforlaget 2009.
ISBN-nummer: 978-87-770-56-5

Mit land er Bhutan – Tordendragens land (Lærervejledning)

Af Torben Blankholm

26 sider, ill. Geografforlaget 2009.
Gratis, findes som pdf-fil til download på www.geografforlaget.dk
Fag: Natur/teknik, dansk og kristendomskundskab
Klassetrin: 4.-6. klasse

For yderligere oplysninger kontakt venligst:

Marie Venø Thesbjerg, tlf.: 23276740
Bettina Gram, redaktør Geografforlaget, tlf. 28876887, bg@geografforlaget.dk

Med venlig hilsen/ Best regards
Journalist & cand.public.
Marie Venø Thesbjerg
Filmbyen 21, 4.
8000 Århus C.
(+45) 23 27 67 40

www.wordbyword.dk
www.buddhaskvinder.dk
www.womenofbuddha.com

Ny fotobog markerer 50-året for Tibets opstand

I anledning af 50-året for den tibetanske opstand og Dalai Lamas flugt fra Tibet udgiver fotograf Rune Backs bogen med titlen „140308“. Bogen er en usædvanlig øjenvidneberetning fra en historisk voldsom dag i Tibets hovedstad Lhasa.

Den 10. marts er årsdagen for den tibetanske opstand og Dalai Lamas flugt fra Tibet i 1959.

Bogen er en øjenvidneberetning i 68 billeder centreret omkring den 14. marts 2008, hvor tålmodigheden slap op på Verdens Tag. Det blev et døgn, hvor det tibetanske mindretal i Tibets hovedstad Lhasa gik amok i protest mod det kinesiske styre og brændte byen af.

Begivenhederne i Lhasa tog uden varsel fart fire dage efter de årlige demonstrationer i Nordindien, og Rune Backs var den eneste fotograf i den tibetanske hovedstad.

Rune Backs ønsker med bogen skal skabe opmærksomhed om situationen i Tibet, specielt i en tid hvor de olympiske kameraer ikke længere snurrer. Samtidig er bogudgivelsen en markering af 50 årsdagen for Dalai Lamas flugt fra Tibet til Nordindien, hvor han stadig bor.

„Det er et spørgsmål om styrket dialog, hvis problemerne i Tibet skal løses, og det handler om at få defineret tibetansk uafhængighed. I dag hviler Tibet på en stor grad af sympati fra resten af verden, men den sympati overlever tibetanerne ikke på i længden,“ siger Rune Backs i forbindelse med udgivelsen af bogen.

Den danske fotograf fik forbud mod at arbejde i Lhasa under urolighederne og fik flere fotokort konfiskeret af politiet. Han forlod landet som en af de sidste udlændinge og var heldig at få sine billeder med ud.

„Det er et tilfælde, at netop jeg var i Lhasa den 14. marts sidste år, og jeg er

Billedtekst billedtekst

glad for at kunne udgive billederne fra denne dag i sammenhæng,“ siger Rune Backs.

Rune Backs forsøger med „140308“ at gå nye veje ved selv at udgive bogen på et smalt budget og et bæredygtigt grundlag. 23 mennesker har støttet projektet med hver 10 kroner, og de 230 kroner brugt til at producere første eksemplar. Derefter trykkes bogen kun, når den bliver bestilt.

Rune Backs forklarer, at han finder det interessant at arbejde som fotograf med et medie, hvor det ikke er økono-

mien, der bremser muligheden for at fremvise det, han selv beskriver som et historisk dokument, der er væsentligt at huske for eftertiden.

Billedtekst billedtekst

Billedtekst billedtekst

På www.140308.dk vises 20 billeder fra bogen. Bogen kan ligeledes bestilles via hjemmesiden. Pris 258,- kr.

Yderligere kontakt Rune Backs,
mobil 21722996
eller
info@140308.dk

Med venlig hilsen
Fotograf Rune Backs
Griffenfeldsgade 6 1. tv.
2200 København N

www.runebacks.dk

film film film

Tibet Filmfestival 2009

What remains of us. xxx xxxxxx xxxxxxx.

Præsenteret af Støttekomiteen for Tibet.

Arrangeret af Through an Exile Lens og Tibet House Trust.

Tibet Filmfestival 2009 blev indledt i Storbritannien i marts i år for at markere 50-året for den tibetanske folkeopstand. Festivalen kommer til København umiddelbart før Dalai Lamas besøg i Danmark.

2008 var et kritisk år for det tibetanske folk. På den baggrund er der fremkommet et væld af nyt og vigtigt filmmateriale.

Programmet omfatter foruden flere premierer en række møder med instruktører. Dermed er der lagt op til en alsidig og tankevækkende festival.

Se det fulde program på www.tibetkomite.dk/filmfest.html

Cinemateket

24. maj kl. 19.00

Jigdre: Leaving Fear Behind + Tibet's Cry for Freedom

Producersen af Jigdre, Gyaljong Tsetrin, besvarer spørgsmål.

26. maj kl. 19.15

What Remains of Us + kortfilm: A Brief History of Life

27. maj kl. 19.00

Undercover in Tibet

Sonali Joshi, Through an Exile Lens

Tsering Tashi, Tibet House Trust

Anders H. Andersen, Støttekomiteen for Tibet.

Den 24.-28. maj

De risikerer alt. Tibetanere i Tibet fortæller

28. maj kl. 19.00

Murder in the Snow + kortfilm:

What Courage Means to Me

Med indledning af det danske øjenvidne, Pierre Maina, og Tsering Tashi, repræsentant for Dalai Lama.

Grand Teatret

24. maj kl. 10.00

Tintin i Tibet

24. maj kl. 21.30

The Unwinking Gaze

Vi har inviteret instruktøren af The Unwinking Gaze, Joshua Dugdale.

26. maj kl. 17.00

Det forbudte Landshold + 3 kortfilm: Garbages, Kitchen Duty og History of Momos

Diskussion med instruktørerne af Det forbudte landshold.

27. maj kl. 17.00

Tibet: Cry of the Snow Lion

28. maj kl. 17.00

His Holiness the Dalai Lama in Lhasa, capital of Tibet, prior to March 1959

(Arkivmateriale fra det Britiske Filminstitut) Dalai Lamas repræsentant, Tsering Tashi, besvarer spørgsmål.

Cinemateket

Gothersgade 55

1123 København K

Billetbestilling: 3374 3412

www.cinemateket.dk

GRAND Teatret

Mikkel Bryggers Gade 8

1460 København K

Billetbestilling: 3315 1611

www.grandteatret.dk

Tibet Filmfestival 2009 støttes af CKU.

Thangkamaleren

Gega Lama (1831-1996)

Tekst og fotos: Rolf Gilberg

Karma Lingtsang (1975), som blev omtalt i bladet „Tibet“ (nr: 73 Dec. 2008), er elev af den navnkyndige thangka-maler Gega Lama, som var gift med Karmas moster, Rinzing Chodon, født i vandfårets år (1943). Hun var også elev af Gega Lama. De fik 2 børn, en datter Yangchen (1966) og en søn, Tharphen Lingtsang (1973), Karmas fætter. Tharphen er elev af sin far og er selvstændig thangka-maler bosiddende i Holland.

I 1983 udgav Gega Lama i Dardjeeling sit værk om thangka maling: „Principles of Tibetan Art. Illustrations and explanations of Buddhist iconography and iconometry according to the Karma Gardri School.“ Bogen er på ca. 500 sider og er skrevet både på tibetansk og engelsk, fyldt med masser af Gegas egne tegninger. På titelbladet omtales Gega Lama med: Master painter of the Karma Gardri School.

Karma Gadri malerskole

Gega lama forklarer i sin bog (1983: 47), at den dygtige kunstner Namka Tashi (født 1500) modtog undervisning og inspiration fra mange side af dygtige folk og kunne som voksen grundlægge Karma Gadri malerstilen som byggede på „indiske sædvane, kinesiske metode for farvelægning og stofvirkning og tibetansk sammensætning og tradition“. „Slutresultatet af denne formgivning er et af de mest smukke og elegante af alle

Gega Lama thangka malet før 1975. Midtmotiv: 16. Karmapa.

tibetanske malestilarter“, skrev Sonal Patel (1998) på internettet, og fortsætter, at Karma Gadris stilen er delikat malet med sans for miniature med kom-

plicerede næsten mikroskopiske detaljer. Stilen fanger kroppenes smidighed og landskabers sarthed på en måde som ellers ikke kendes i den slags malerier.

Gega Lamas liv

I sin indledning (1983) fortæller Gega Lama følgende om sig selv (her på dansk i min oversættelse med ekstra kommentarer):

Gega Lama blev født i metal fårets år i den 16. af den tibetanske kalenders 60-års cyklus (hvilket svarer til år 1931 i den europæiske kalender) i en lille landsby, Rinchen Ling, som ligger i Linkars nordlige distrikt i Østtibet. Landsbyen ligger øst for, hvor Lingjay Singchen blev født. Det var et tilnavn for den halvlegendariske Ling Gesar (Kong Gesar). I mange år udgjorde området kongeriget Lingsang, men er senere kommer under styret i Derge, og kineserne har flyttet grænsen, så området nu ligger i Sichuan provinsen.

I 8-års alderen begyndte Gega Lama at studere tibetansk skrift og kalligrafi hos en lama Dröntsay. Da Gega blev 11 år flyttede han ind i klosteret Chökor Namgyal Ling i Tshabtsha, hvor han studerede den buddhistiske doktrin samt dans, maleri og musik.

Gega Lamas første undervisning i maleri fik han af kunstneren Chökyonh, da Gega Lama var 16 år. Selv om Gega Lama med det samme og med stor iver blev grebet af dette studie, var det ikke muligt for ham at afslutte sit studie i klosteret Tshabtsha. Gega Lama opsøgte da kunstneren Tangla Tsewang, som nød stor respekt af den sidste Situ Rinpoche, Payma Wangchok Gyalpo (1886-1952). Efter at have studeret design, mønstre og proportioner samt tilegnet sig sin lærers personlige vejledning, blev Gega Lama en selvstændig kunstner 1953 i en alder af 22 år.

I 1956 forudså, Jamgon Payma Drimay, en højt respekteret lama på egen den kommende undertrykkelse og forfølgelse, som de kommunistiske

*Gega Lama thangka malet for 1975.
Midterfigur: 4-armede Makahala med Palden
Lhamo på skødet, begge til hest.*

kinesiske styrker ville udøve i området. De, som ville undgå en sådan skæbne, måtte flygte til Indien eller gå i skjul. Gega Lama tog imod det gode råd og gik „under jorden“.

I 1959 nåede Gega Lama sammen med den del af familien, som overlevede, til Indien. Han havde været tvungen til at efterlade i Tibet sine bøger, religiøse genstande og gudfigurer samt mange andre sager sammen med det meste af hans maler manual og diagrammer. Gega Lama havde kun mulighed for at slæbe nogle få personlige genstande med sig under den lange vandring fra Østtibet til Indien, en rejse som tog omkring 5 år. Han rejste sammen med sin kones familie, hvoraf halvdelen af de ca. 25 personer døde undervejs af strabasserne. Familien slog sig ned i Dardjeeling.

Da Gega Lama kom til Indien var han ikke klar over om der overhovedet ville blive brug for hans færdigheder som traditionel thangka-maler, og han lagde det på hylden en tid på grund af hans manglende resourcer. Gega Lama

*Gega Lama thangka malet for 1975.
Midterfigur: 4-armede Makahala.*

startede med at få arbejdsopgaver fra et sikkimisisk kloster i Darjeeling, hvor der bor mange sikkimesere.

Som tiden gik og flere tibetanske munke flygtede til Indien, opstod der nye kloster i stedet for de, som man havde været tvunget til at lade tilbage i Tibet, og som den kinesiske regering senere gjorde en stor dyd af at få ødelagt. Og der opstod et behov og en interesse for de færdigheder, som Gega Lama havde. Dette skete ikke kun i Indien men i hele verden.

Gega Lama indså, at der måtte gøres noget for at vedligeholde den maler-tradition, han var vokset op med. Han gav sig til at lede og fremskaffe relevante manualer og diagrammer, af hvilke han selv tegnede mange.

I 1965 studerede Gega Lama hos kunstneren Damchö, hvor Gega Lama lærte at støbe gudfigurer, tordenkiler (phurba), klokker og andre ting i bronze og klokkealm. Mens Gega Lama var i gang med at arbejde med maleri og støbning, blev han opsøgt af mange personer med meget forskellige

Gega Lama thangka malet for 1975. Motiv: Kadjypa-sektens høje lamaer, nederste række i stamtræet viser beskyttere (ofte omgivet af flammer).

baggrund. De ønskede at blive undervist af ham. Samtidig havde Gega Lama opbygget sin egen lille gruppe af elever, som han selv tegnede undervisningsdiagrammer til.

Gega Lama skrev bog om thangka-malerkunsten

Under sine mange år i Indien og senere i Kathmandu genopbyggede Gega Lama en uvurderlig samling af noter og dia-

grammer til brug for undervisning i sin malerstil.

I 1978 bad den 16. Karma, Rangjung Rigpey Dorje (1924-1981) Gega Lama om at beskytte og fortsætte Karma Gadri malerstilen og dens traditioner ved at undervise andre og overgive dem sin viden for at Karma Gadri malestilen kunne overleve. I tråd med det ønske, blev Gega Lama ivrig til at undervise flere end sine egne elever, blandt andet

også nogle europæere. Gega Lama gav blandt andet nogle kursus i thangka-maleri i Belgien, hvor han også malede en del af udsmykningen i det buddhistiske center Yeuntun Ling i Huy. Desuden findes der klostre i Kathmandu og Dardjeeling, hvor Gega Lama har malet udsmykningen.

Gega Lama begyndte på, i en alder af 48 år til i jordfårets år (1979), at samle materiale til sin bog om Karma Gadri malerstilen. I 1981 blev den tibetanske tekst oversat til engelsk af Karma Chochi Nyima (Richard Barron), a canadist buddhist, og Gega Lamas tibetanske tekst blev redigeret af den ærværdige Khenpo Lodro Donyod. Trykningen blev varetaget af en af Gega Lamas elever, Jamyong Singye Lama fra Dardjeeling i samarbejde med Sherab Gyaltzen fra Gangtok i Sikkim. Bogen udkom i 1983. Den var i 2 bind (I:1-329 & II:1-251) og i stort format af hensyn til tegningerne, senere er der lavet et genoptryk i et bind i mindre format fra det buddhistiske center Yeuntun Ling i Huy, Belgien. Gega Lama samlede materiale til et tredje bind om brugen af farver, men han nåede aldrig at gøre det færdig. Nu arbejder hans søn Tharphen på at få værket færdigt.

Gega Lama var en af de mest anerkendte thangka-malere inden for Karma Gadri malerskolen. Han var en populær, dygtig og respekteret maler blandt de høje Rinpoche i Kadjypa seksten i Indien og Nepal, hvor hans billeder var i høj kurs, og hvor han fik mange opgaver for de nyoprettede klostre til dekoration af vægge i flere rum. Desuden malede han thangka til mange private personer.

I en alder af 65 år døde Gega Lama i 1996.

LOSAR 27. feb. 2009

Billedtekster billedtekster billedtekster

Oplev det lækre tibetanske & nepalesiske køkken i København

Restaurant Himalaya

Herluf Trollesgade 5, 1052 Kbh. K
(Bag det Kgl. teater)

Ring: Tel: 3332 3708

Alle ugens dage fra kl. 15.00

Selskaber på op til 60 personer modtages !

www.himalayarest.dk

Sandmandala ceremonien –

TATHAGATA AKSHOBYA

– i forb. med 50 året for okkupationen af Tibet

Tekst af / Copyright © 2009 Himalaya Restaurant

Fire tibetanske munke fra Gume Kloster i Sydindien udførte i perioden 2/3 – 31/3 2009 den berømte, tibetanske sandmandala-ceremoni, hvor de ville opbygge Tathagata Akshobyas mandala i farvet sand for at sprede fred, lykke og visdom til alle levende væsener. Sandmandala-ceremonien var en markering af 50-året for den kinesiske besættelse af Tibet.

En mandala er et symbolsk billede, vanligvis en cirkel med en firkant i midten, der udtrykker et specielt energimønster. Det viser som regel en guddom, og de guddomme og symboler – dvs. energier – der står i tilhørsforhold til guddommen. En mandala bruges vanligvis som et redskab til at fokusere og koncentrere sindet.

Tathagata Akshobya

Navnet „Akshobya“ betyder „urokkelighed“ og „styrke“, hvilket igen henviser til sindskontrol og indre ro, baseret på visdom. Han repræsenterer Den Spejllignende Visdom – den ene af de, fem udtryk for visdom, ifølge tibetansk buddhisme. Hans spejl-lignende visdom repræsenterer den totale objektivitet, og genspejler alle ting roligt og ukritisk, og lader tingene stå som de er, uden at bedømme dem som positive eller negative. Meditation på Akshobya transformerer vrede og en negativt kritisk attitude. En person med et godt intellekt vil have en tendens til at tilnærme sig alle emner med en logisk-kritisk attitude, men denne attitude kan også resultere i en indre helvedes-tilstand, der kan transformeres til Den Spejl-lignende Visdom gennem meditation, bl.a. på Tathagata Akshobya. Hans symbol er en Dordje med fem eger, der repræsenterer Oplysning, det, der ikke kan ødelægges, og det oplyste sinds diamant-lignende klarhed, urokke-

lighed og styrke. Akshobya associeres generelt med renselse, både af sindet og af miljøet.

Processen med at opbygge en sandmandala

Mandalaerne, der blev udført af farvet sand, er unikt tibetanske. Denne kunst kaldes på tibetansk for *dul-tson-kyil-khor*, hvilket direkte oversat betyder mandala af farvet pulver. Processen med at lave en sandmandala begyndte med et ritual hvor munkene velsignede stedet og tilkaldte buddhaer og bodhisattvaer. Da det i dette tilfælde handlede om Tathagata Akshobyas mandala, blev der indledningsvis udført en Akshobya-ceremoni. Derefter begyndte munkene at tegne omrids af mandalaen, hvorefter mandalaen langsomt, over flere dage, blev opbygget med millioner af sandkorn. Sandet eller pulveret, der er farvet med plantefarver og temperafarver, strøs forsigtigt på mandala-platformen med et spidst metalrør, kaldet „chakpur“ på tibetansk, ved at skrabe forsigtigt på metalrøret med en anden chakpur. De to chakpurs, eller metalrør, symboliserer foreningen af visdom og medfølelse.

Alle detaljer og design for hver mandala står udførligt beskrevet i de gamle, buddhistiske tekster, der omtaler kunsten at fremstille mandalaer – og munkene lagde stor vægt på at følge disse regler. Da hver sandmandala er meget kompleks, er det almindeligt at munkene kun specialiserer sig i en eller to mandalaer. Da sandmandalaen var færdiggjort blev den destrueret.

Opbygningen og destruktionen af mandalaen symboliserer, at alle fænomener i universet er af forbigående natur. Efter at mandalaen blev destrueret, tog man sandet med til en nærliggende havn, og smed dette i vandet – der derefter ville bære velsignelsen med sig ud til alle levende væsener.

DANSK SELSKAB for TIBETANSK KULTUR fejrer **25 års jubilæum** i 2010 !

– Følg med i bladet **Tibet, Nyhedsbrevet** og på: www.dstk.dk
for informationer om arrangementer
i forbindelse med jubilæet næste år.

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur
Ryesgade 90 A
2100 København Ø
Tlf. 35 26 79 26
info@dstk.dk
www.dstk.dk

Dansk Selskab for Tibetansk Kultur
Ryesgade 90 A, 2100 København Ø